

Kiss Csaba

ANIMUS ÉS ANIMA

Szereplők

Gizella, huszonéves lány
Margit, az anyja, ötvenkét éves
Orvos, fiatal férfi
König, özvegy piperés
Animus, lény

Történik egy tetőtéri szobában, az első Háború előtt

---

*A darab írásakor
„Csáth Géza: Egy elmebeteg nő naplója”
című pszichiátriai tanulmányának kórrajzára,
illetve C. G. Jung Animus/Anima elméletére támaszkodtam*

I. felvonás

Szegényes, zsúfolt szoba Erzsébetváros egyik négyemeletes bérházának tetőterében. A szoba egyben konyha, hálószoba és fürdő, vagyis Margitnak és leányának, Gizellának a teljes élettere. A lakás nagyrészt hatalmas rézágó foglalja el, jobb napok emlékeként. Ez a mama betegágya. Gizella egy heverőn alszik, melyet ősrégi, foszladozó szmirnával terítenek le napközben. A rézágó fölött lőrészerű ablak nyílik a szomszédos Titanic-nyi ház tűzfalára. Reggelente néhány percig éles kontúrú, valószínűtlenül fényes napsugár szokott beszökni egy titkos alagúton a kémények és a tetőzeti rácsok útvesztőjében. A sugár végigsimogatja a kisasztal lehellelnyi terítőjét, mintha az örökkévalóság suhanna át ilyenkor a szobán. A széken ülők vonásait is beragyogja, majd lassan kihuny. Gizellának mindennapi élmény ez a magabiztos kis nyaláb.

Most éjszaka van.

A mosdótál és borszeszegő zugát eltakaró aprómintás függöny, mint testes alabárdos vigyázza a két nő nyugalmát.

1. jelenet

Margit, Gizella

Alszanak.

MARGIT *(álmában)* Jövök veled!... Ne hagyj itt! Áron!

GIZELLA Anya, mi van?! *(felgyújtja a kislámpát)* Ébredj! Nincs semmi baj! *(Az anyja mellé bújik)*

MARGIT De jó, hogy itt vagy!

GIZELLA Istenem, hogy remegsz!

MARGIT Megint itt volt!

GIZELLA Nyugodj meg! Csak álmodtad...

MARGIT De nem... Ilyen közelről láttam az arcát... megmozdult az ágy, mintha süllyedne... kinyújtottam a kezem és éreztem a földet... nyirkos, nyálkás agyagos volt a föld, nem mertem kinyitni a szemem... köröskörül föld, a talpamon éreztem a cúgját... valaki közeledett, megállt... éreztem, hogy néz... kinyitottam a szemem... és a gödör szájánál megláttam apád arcát... ő volt... komolyan nézett le rám... „kimmstu mit mir, wenn ich well dich rífn?”

GIZELLA Mit mondott?

MARGIT „Eljössz velem, ha hívlak?” De akkor nem értettem, csak magyarul jutottak eszembe a szavak „Szabadíts ki innen!” Ő megint mondott valamit... ráztam a fejem, hogy nem értem – „Áron segíts!” – kiáltottam, de ő csak nézett, megvonta a vállát, látszott az arcán, hogy nem érti. „Bármit megteszek, csak ne hagyj itt” – kérleltem. De hiába – megfordult és elment. Hallottam, ahogy az ásó belevág a földbe, éreztem a mellemen a göröngyök dübörgését... *(A lányához bújik)* Borzasztó volt!

GIZELLA Ez csak álom, nyugodj meg,! Pont apa szólt volna jiddisül!?

MARGIT Ó volt! Tisztán láttam... De miért jár vissza?

GIZELLA Mert hiányzik neked...

MARGIT Nem, nem! Nem hiányzik... *(halkan, szinte suttogva)* Én hiányzom neki... akiért a halottak ilyen gyakran... szinte minden éjjel... mit akarhatott?

GIZELLA Semmit. Ne foglalkozz vele! Sokkal jobban vagy...

MARGIT Úgy félek... ahogy besötétedik...

GIZELLA Bújj hozzám... mi nem hagyjuk el egymást soha! Kérsz teát?

MARGIT Elfogyott, nem?

GIZELLA Maradt még lefőzve estéről egy csészével... megmelegítem... megesszük keksszel, mártogatjuk... *(Felkel, odateszi a teát)*

MARGIT Nem kapálóznék én... csak tudnám, hogy téged elrendeztelek... hogy valaki gondoskodik rólad...

GIZELLA Gondoskodom én!

MARGIT Te?

GIZELLA A Tanár úr ígért munkát...

MARGIT A Tanár? Ugyan minek a tanára ő? Semminek! Ócska szemfényvesztő!

GIZELLA *(belevág)* Hamarosan lesz saját lapja... ad kéziratot, levonatot javítani.

MARGIT És te hiszel neki!?! Mindent elhiszel!

GIZELLA Azt mondta, ha jól megcsinálom... kaphatok jegyzetelést is németből! Tudod, mennyit fizet az?

MARGIT Neked semennyit...

GIZELLA ...még a szótárt is megmutatta, amit kölcsönad a megfelelő időben...

MARGIT Ó, ne bosszants... olyan gyerek vagy!

GIZELLA ... két ekkora kötet... mint egy kisebbfajta szekrény! Bordó vászonba kötve, és a gerincén gót betűkkel Wörterbuch – mint valami északi isten...

MARGIT Elég! Nem is beszélek többet veled *(dühösen a fal felé fordul)*

GIZELLA Anya ne haragudj... *(megfogja a kezét)* Ezt ígérte!

MARGIT Inkább König úrral lennél ilyen kedves... ma korábban jön, azt mondta... Gizella! Kérlek... fogadd őt kissé figyelmesebben... csak ma!

GIZELLA *(kétségbeesetten)* De a Tanár úr betartja a szavát...

MARGIT Hagyd már azt a Tanárt! Ő maga is hal éhen... Viszont König úr megállapodott ember... biztos egzisztencia... két gyereke van... figyelsz?

GIZELLA *(nem felel, leveszi a teát a borszeségőrről)* Nincs cukor... lemegyek a Tanár úrhoz, kérek.

MARGIT Ne! Ne menj el! Megesszük keserűn!... Gizella, én nyugodtan halnék meg, ha...

Lassan kisüt az furcsa kis nyaláb, fénye ferdén hull az asztalra

GIZELLA Pszt, a napsugár... halkan! Engedj magad mellé...

Bebújik az ágyba, mártogatják a kekszet a teába, nézik a napsugarat. Gizella halkan számol.

Egy – ki a rétre megy
Kettő – csipkebokorvessző
Három – te leszel a párom,
Négy – körbe száll a légy
Öt – kaput nyit a köd...

Kopognak

2. jelenet

König, Margit, Gizella

GIZELLA *(suttogva)* Ki lehet az... ilyenkor?

MARGIT Menj, nézd meg!

Kopognak

GIZELLA Biztos valami házaló!

MARGIT Végy magadra valamit, és nézd meg!

GIZELLA Én nem! Majd csak elmegy!

Kopognak

MARGIT Menj már! Mire vársz?

GIZELLA Nézd! Lenyomta a kilincset!

Hallgatnak

KÖNIG *(hangja kintről)* Margitka! Gizella! Én vagyok, János!

MARGIT Ő az! König úr! Siess, engedd be!

GIZELLA Dehát meg sem mosakodtam!

KÖNIG *(hangja)* Margitka! Alszanak?

MARGIT Megmosakszol utána... Nyitjuk János! Mindjárt nyitjuk! Menj már!

GIZELLA Így hálóingben! Meg sem fésülködtem!

MARGIT Majd rendbeszeded magad! Addig én beszélgetek vele! Menj már, ne várakoztassuk! – Azonnal, János, azonnal!

GIZELLA De hogy mosakodjak előtte?

KÖNIG *(hangja)* Nincs valami baj, ugye?!

MARGIT Nincs, nincs!... Behúzod a függönyt... Egy pillanat János, Gizella már megy is!

GIZELLA De miket fog gondolni?! Ott csobogok egy szál függöny mögött...

MARGIT Azt gondol, ami jólesik... eredj már!

KÖNIG *(hangja)* Jöjjenek vissza később?

MARGIT Dehogysis... nyitjuk már... eredj, Gizella! Rögtön, János!

GIZELLA Legalább az ágyat terítsem le!

MARGIT Dobd rá a szmirnát... És gyere, segíts felülni... tedd a hátam mögé a párnát... mosolyogj egy kicsit... ne légy ilyen savanyú... Jövünk, János!

GIZELLA *(kinyitja az ajtót, és máris eltűnik a mosdófüggöny mögött)* Jó reggelt, König úr!

KÖNIG János, jó? Inkább János! *(belép)* Kissé korán jöttem... Jó reggelt, Margitka!

MARGIT Hozz egy széket, Jánosnak... tedd ide az ágy mellé... jöjjön, üljön le, János...
Gizella kiszalad, az ágy mellé teszi az egyetlen széket, és újra eltűnik

KÖNIG Nem bírtam otthon maradni... alig hunytam le a szemem... bocsássanak meg... Rosszkor jöttem, ugye?

MARGIT Nem, dehogysis!... Én vagyok a hibás... kicsit elhúzódott az ébredés... rossz álmom volt... Gizella odabújt mellém, nyugtatott... olyan jó lány... és tudja, János... már az is megnyugvás, ha valaki meghallgatja az ember...

KÖNIG Hogyne tudnám, ötödik éve élek egyedül...
Hallgatnak

MARGIT Gizella, kész vagy?

GIZELLA Még nem... lassan melegszik a víz...

KÖNIG Csak készüljön nyugodtan, megvárom... most jut eszembe, hoztam magának valamit! *(a kabátja zsebéből kivesz egy kis zöld tokot)*

MARGIT Mi az? Mutassa!

KÖNIG Sorban állnak érte a nők... Világszabadalom! Gizella, kérem a kezét...

MARGIT Hadd nézzem meg én is...

KÖNIG *(kinyitja a kis tokot)* Ez kérem egy eredeti Zsápára golyócska... Zsápára, de Japara-nak írják, francia... Érzi?

MARGIT Micsoda illat!

KÖNIG Hát még, amikor elolvad! Gizella, szabad a kezét...
A lány kinyúl a függöny mögül, János beleejti tenyerébe a golyót

Tegyé a langyos mosdóvízbe, akkor elolvad a zselatingolyó és kiszabadul belőle a Zsápára-parfümcsepp... tegye csak bele, meglátja milyen illat lesz itt...

GIZELLA Köszönöm... mindjárt beleteszem...

MARGIT Maga annyira figyelmes, János! Milyen ötletes ajándék! A maga találmánya?

KÖNIG Én csak forgalmazom... kizárólagos forgalmazó: König-pipere, Váci út 147... *(Közelebb hajol Margithoz, suttogva)* Van más lepetés is... *(elővesz a kabátjából egy világoskék zizegős selyempapírba göngyölt csomagot. Margit kezébe adja.)*

MARGIT Milyen könnyű... Mi ez?

KÖNIG Majd kibontjuk, amikor eljön az ideje...

MARGIT Ma?

KÖNIG Hamarosan... nagy nap lesz a mai... alig hunytam le a szemem... pontban tizenegyre ki kell mennem a bécsi hajóhoz, mert...

MARGIT Mert?

KÖNIG *(suttogva)* Érkezik a kocsi...

MARGIT Milyen kocsi? Ezt eddig nem is mondta!

KÖNIG Magam sem hittem... de ma megjön... az új szállító kocsi! Mint egy álom. Képzelden el egy akkora dobozt, mint ez a szoba, a legnemesebb zománcos tombak-lemezből. Kívül-belül világoskék, a vezetőfülke pedig fehér. Használt volt, de újrafestettem... most szebb, mint újkorában... És az oldalán fehér betűvel „König-pipere”. Nincs még egy ilyen az országban! Olyan gyönyörű, hogy nászútra lehetne menni vele... kétoldalt hatalmas homorú sárhányók, nikkelből... ekkora lesz az ember arca, ha belenéz...

MARGIT Hallod, Gizella?

GIZELLA Jövök, mindjárt!

KÖNIG A gyerekek már egy hete ezzel ébrednek: „Apa, mikor jön a kocsi?” Hát ma megjön!

MARGIT Használja egészséggel! Nem is tudom, mit mondjak... maga olyan nagyvonalú ember, János... annyi életerő, ötletesség, kedély van magában... sokra fogja vinni...

KÖNIG Töreksem... csak más dolgokban is némi kis örömem lenne... minden rendben lehetne... ugye, Margitka?

MARGIT Gizella, gyere már ki! Annyit készülsz, mint egy primadonna!

KÖNIG Hagyja! *(Gizellának)* Öltözzön nyugodtan! *(Margitnak)* Az nem baj, ha egy nő ad magára...

MARGIT Elfogódott, amikor maga itt van!

KÖNIG Én is! Bárcsak ott tartanánk. *(A zsebéből elővesz egy képet)* Nézze, ezt is maguknak csináltattam...

MARGIT Mi ez? Nem látom jól...

KÖNIG *(megfordítja a kezében)* Így. Ezek ők! Anna és Lonci... Ilona, ő a nagyobbik... árnyékkép, fekete papírból vágják ollóval... vasárnap csináltattam a Szigeten... *(közelebb hajol Margithoz, suttogva)* A kisebbik meg is kérdezte „Ez az új mamikának lesz?” – így mondta: „az új mamikának” – Mit lehet erre mondani?... olyan édes volt, elől kihullott egy tejfoga... És úgy mosolygott rám, mint aki mindent tud...

MARGIT Hiányzik nekik az anyjuk...

KÖNIG Áh! Már nem is emlékeznek rá... kicsik voltak... az az igazság, hogy én se nagyon... szomorú természete volt, már lánykorában is úgy járt az utcán, hogy a fal felé fordította a fejét, hogy ne lássa az embereket... ilyen volt, isten nyugossa!... Elvettem, mert mit tehet az ember; néha annyi szeretet van bennem, hogy érzem, szétfeszít... hova tegyem a képet, hogy Gizella is lássa... az új mamikának, és mosolygott hozzá...

MARGIT *(közbevág, már egy ideje nem érzi jól magát)* A kezét, János! Kérem a kezét... adja már!

KÖNIG Rosszul van?

MARGIT Nem látok... semmit nem látok! Ne vegye el a kezét... istenem, megfagyok!

KÖNIG Gizella, jöjjön gyorsan... a mama rosszul van!

MARGIT *(görcsösen kapaszkodik a kezébe)* Ígérje meg, János...

GIZELLA Nyugodj meg, anya, itt vagyok! *(Jánosnak)* Ott a gyógyszer a polcon... a kanalat is hozza! *(Margitnak)* Mindjárt elmúlik... Hívom az orvost! *(Jánosnak)* Adjon be neki két kanállal... azonnal jövök!

MARGIT Lów bácsit hívd! Csak a Lów bácsit! *(zihálva próbál felülni)* Ha nincs bent... menj el hozzá haza... ő eljön... szívesen jön...

Gizella magára kapja kopott, béleletlen kabátját, nyakába keríti anyja kendőjét, és kiszalad. János óvatosan, remegő kézzel kitölti a két kanál gyógyszert, beadja. Margit lassan megnyugszik

3. jelenet

König, Margit

MARGIT Ne haragudjon, János... Éppen ma! Annyira vigyáztam... de egyszercsak, mintha kihúznák a lábam alól a talajt... elfogy a fény... szinte látom, hogy kúszik szét tagjaimban a fájdalom... és aztán semmi... csak sötét, sötét... percekig...

KÖNIG Kér még egy kanállal?

MARGIT Nem, most már jobb... olyan jó fogni a maga kezét...

KÖNIG Ha nehezeére esik, ne beszéljen... mindjárt itt az orvos...

MARGIT A Lów bácsi... nála szültem annak idején... mintha a bátyám lenne... ne vegye el a kezét, biztonságot ad...

KÖNIG Persze, fogja csak...

MARGIT Én annyira hiszek magában... olyan boldogok lesznek, meglátja!

KÖNIG Margitka! Én mindig őszinte voltam magához... Nagyon megszerettem magukat... néha úgy érzem, ez a második családom, és ha Gizella is úgy érezné...

MARGIT Hát persze! Látja mennyi ideig készült... hogy tetsszen magának.

KÖNIG Gondolja?

MARGIT Hogyne, hiszen ő is nő...

KÖNIG Én kissé túlságosan tartózkodónak érzem... alig ér a kezemhez, máris elrántja... de az is igaz, hogy épp ezt szeretem benne... hogy olyan finom, tartózkodó... még velem is...

MARGIT Nehezen oldódik fel...

KÖNIG Margitka! Én egész éjjel nem aludtam... bevallom... járkáltam fel s alá a konyhában... és döntöttem... én ma, hogy is mondjam... én megkérem Gizella kezét... eljegyzem... ugye, nem haragszik?

MARGIT Jaj, János... én olyan boldog lennék!

KÖNIG Én is, Margitka, én is! Akkor eljegyzem, jó? De segítsen maga is... olyan nehezen állnak össze bennem a szavak... segítsen, ha elakadnék...

MARGIT Nem lesz semmi baj... hisz mindnyájan ezt a percet várjuk...

KÖNIG Ó, bár sikerülne!... Nekem nagyon tetszik, Gizella... finomlelkű, tiszta lány... csak ne lenne ő is szomorú, mert... szóval ideje, hogy egy kis vidámság költözzön hozzánk.

MARGIT Fel fog oldódni... ha majd jobban megismeri magát... az ő természete nem ilyen komoly... az apja nevelte ilyenné... azelőtt, kicsi korában annyira szeretett táncolni, énekelni... Még most is néha... sokszor engem is megnevetett... de hát az apja ilyenkor mindig rászólt... csak az volt jó neki, ha mindenféle tudományos hókuszpókuszokkal tömheti a gyerek fejét... úgy, hogy – ne vegye bűnömül – de Gizella szempontjából jókor halt meg...

KÖNIG Engem nem zavar, ha a feleségem művelt nő... csak komor ne legyen... és hideg természetű se! Érti, mire gondolok...

MARGIT Nem hiszem, hogy maga mellett egy nő hideg maradhatna... ilyen életerős, melegszívű férj mellett... Hogy örült annak a golyócskának is!

KÖNIG Magam is úgy éreztem. És ez még csak az előétel volt, ha szabad így mondani. Ezt nézze meg! *(Kibontja a csomagot)* Hunyja be a szemét! *(Margit kezéhez érinti a fehér prémet, a nő arca felragyog, mint egy kislányé)* Nos, mi ez?

MARGIT Nyúlprém! Nyuszi! Milyen puha! Igazi nyuszi!

KÖNIG Gondolja, hogy tetszeni fog neki?

MARGIT Kacagni fog az örömtől... hagyja még itt nálam... egy kicsit...

KÖNIG Úgy terveztem, hogy amikor elhozom a kocsit... errefele jövök... dudálok neki... mi van? Rosszul van?

MARGIT Nem, nem! Csak az izgalom... folytassa!

KÖNIG És elviszem kocsikázni. Akkor adnám oda a nyúlprémet...

MARGIT És eljegyzi...

KÖNIG Igen. Vagy akkor, vagy utána... délután... olyan lesz, mint egy dáma... fehér nyúllal a világoskék kasztniban...

MARGIT Ezt soha nem fogom tudni meghálálni magának... Menjen és siessen vissza! Nagyon siessen!

KÖNIG Margitka, kérdeznék valamit... ugye nem sértem meg, ha itthagytok egy kis összeget az orvosnak?

MARGIT Nem kell. Lőw bácsi már-már a barátunk...

KÖNIG Akkor gyógyszerre! A legjobbat írassa fel, hogy minél hamarabb meggyógyuljon! Ugye, nem utasít vissza?

MARGIT Köszönöm, János. Maga olyan jó velünk...

KÖNIG No, sietek! Addig finoman készítse fel őt... vagy inkább én mondjam? Az jobb lenne, nem? Csak segítsen... olyan ez, mint egy lidércnyomás... *(Kimegy)*

4. jelenet

Margit, Tanár (hang)

Margit arcához szorítja a prémet, simogatja

MARGIT Szép nyuszi vagy! Hosszúszőrű! Illatos. Nekem is volt. A sötétvörös kabátomhoz hordtam. Mint a vér, olyan színe volt. Hű, milyen nagyra voltam vele! – Aztán alábbadtam. És egy szép napon a nyuszi is elment... *(halkan, mint egy könyörgést)* De te ne menj el, soha ne menj el! Ha megfakulsz, vagy megritkulsz, akkor se! Inkább egyen meg a moly a szekrény fenekén... maradj meg nekik!

TANÁR *(furcsa, érdes, visszhangos kiáltás az alsó emeletről – mint egy kútból)* Gizella! Napsugárlány! Bújjon elő! Nagy újság van!

MARGIT A Tanár! Ó, a vén bolond! Épp most jött rá a kiabálhatnék!

TANÁR Tőkét nyert az ÉLET!... Elsején indulunk, huszonnégy oldallal... szerdai leadás! Gizella! Hallja!? *(Csend)* Ha otthon van, ragyogjon rám!

MARGIT *(hallgatózik)* Elment, hál'istennek! Füstkarika úr! *(A prémmek)* Most szépen elbújunk, ide a párna alá... és aztán majd „nyuszi hopp!”

Reszketeg, engedetlen kézzel próbálja begyűrtetni a nyulat a feje alá.

5. jelenet

Gizella, Orvos, Margit

GIZELLA *(hangja kintől)* Megyek előre, jó? Ne lepődjön meg! Kissé szűken vagyunk! *Gizella belép, mögötte harminc év körüli férfi, a nagykabát alól kilátszó fehér köpenyben.*

Anyá, mit csinálsz! Miért ültél fel?!

Odaszalad, visszafekteti, betakargatja Margitot

MARGIT Lőw bácsi nem volt bent?

GIZELLA Nincs... azt mondták... elutazott...

MARGIT Hogyhogy? Nem mondta... Otthon nem nézted?!

GIZELLA De ha egyszer elutazott! *(Orvosnak)* Lőw bácsi kezelte anyát...

MARGIT *(Orvosnak)* Nem kellett volna idefáradnia... már jobban vagyok...

ORVOS Megnézhetem?

MARGIT Nincs rajtam semmi megnézni való... gyenge a szívem...

ORVOS Mit szed?

GIZELLA *(készségesen mutatja)* Ezt. Roham esetén két kanállal... .

ORVOS És használ?

GIZELLA Egy ideig...

MARGIT Persze. Ahogy beveszem, máris jobban vagyok...

ORVOS *(leül Margit mellé az ágyra)* Mennyi a vérnyomása?

MARGIT Nem tudom.

ORVOS Mikor mérték meg utoljára?

MARGIT Nem olyan rég... egy-két hónapja...

ORVOS És akkor mennyi volt?

MARGIT Egy kicsit magas... vagy alacsony... Nem emlékszem pontosan...

ORVOS Megengedi, hogy meghallgassam a szívét?

MARGIT Főleg... jobban vagyok...

ORVOS *(közben előveszi táskájából a sztetoszkópot. Imponáló magabiztossággal „engedi el a füle mellett” Margit háritó gesztusait)* Gombolja ki a blúzát!

MARGIT Mondom, hogy a szív... Lőw bácsi már százszor megállapította...

ORVOS Én is meg akarom hallgatni. Csak nyissa szét...

MARGIT Nincs alatta semmi...

ORVOS Gombolja ki nyugodtan...

MARGIT *(„kinyit” két gombot)* Gizella, fordulj el!

ORVOS *(meghallgatja)* Most nyugtalanabbnak érzi magát a szokásosnál?

MARGIT Fáradt vagyok... *(elfordul)*

ORVOS Ki kellene vizsgálni... feküdjön be a kórházba négy-öt napra... elintézem, hogy soron kívül felvegyék...

MARGIT Nem akarom.

ORVOS Nappal a lánya is bejöhet... kap egy fehér köpenyt, kész ápolónő... Ne féljen, gyorsan eltelik az a pár nap... Felerősítenék egy kicsit...

MARGIT Már késő.

ORVOS Hány éves?

MARGIT Ötvenkettő...

ORVOS Hiszen maga még fiatal...

MARGIT Fáradt vagyok. Aludni akarok. *(Befeje fordul)*

GIZELLA Éjjel alig alszik... Apával szokott álmodni... gyakran álmodja, hogy élve temetik el...

ORVOS Persze, a bezártság miatt... felírok valami erős nyugtatót... figyeljen oda, hogy rendszeresen bevegye... És próbálja rábeszélni a kivizsgálásra... Van valaki, aki segíthetne?

GIZELLA *(halkan)* Van.

ORVOS *(Megnézi)* Elaludt. Itt a recept... Vagy jöjjön velem. Nekem egy-kettő megcsinálják...

GIZELLA *(vállára teríti anyja kendőjét)* Mehetünk.

ORVOS Vegyen magára valamit, megfázik!

GIZELLA Ez jó meleg. Visszafelé majd szaladok. *(Kimennek)*

6. jelenet

Margit

MARGIT *(álom és ébrenlét határán)* Nist! Ich geij nist! Geij nist! – Nem megyek! Engedj... nem megyek... *(felébred, még mindig az álom hatása alatt)* – Hát már soha... soha nem hagysz békén... de hiába... most már késő, kiismer-telek! Bárhogy gyötörj éjszaka... a nappal az enyém. Kibékülök istennel, te meg kuporogj Ásmodáj ölén az idők végezetéig...

A rézkorlátba kapaszkodva felül, és lassan átfordul, elkúszik a ruhásszekrényig. A rongyok, régi ruhák, kendők alól, a szekrény mélyéből elővesz egy papírba csomagolt hanukkagyertyatartót. Kicsomagolja.

Erre nem számítottál, mi? Megvan mind... a gyertyák is, hiánytalanul... az utolsó szálig...

Az éjjeliszekrényre teszi a gyertyatartót, leteríti a csipkefátyollal.

Kimerülten visszadől az agyba. Halkan mormolni kezdi az áldást.

Háne rot hálalú ánachnú
mádlíkim ál hániszim
Veál hánifloát ve ál,
hátsuvot veál hámilchámot...

(Ezeket a lángokat a csodákért, csodatettekért, a szabadulásért és hadbaszállásért gyűjtjük...)

7. jelenet

Gizella, Margit

Gizella beviharzik. Hóna alatt egy szürke dossziében kéziratok. Ledobja a kabátját

GIZELLA Megjöttem, anya! Elhoztam a gyógyszert... és hoztam még valamit! *(Kibontja a dossziét, kapkodva szedi szét a nyomdában egymáshoz tapadt, friss festék-szagú lapokat)* Tudod mi ez? Az ÉLET, anya... jövő héttől utcára kerül az ÉLET, a Tanár úr lapja! Itt a korrektúra... a korrektúránk! *(Hirtelen észreveszi a gyertyatartót, melyet Margit teste eddig eltakart)* Ez honnan került elő, anya?

MARGIT A szekrényből.

GIZELLA Eldugtad apa elől?

MARGIT Nem dugtam... ott volt. Mindig is ott volt.

GIZELLA Dehát megtiltotta!

MARGIT A nagyanyámé volt...

GIZELLA Nagyon szomorú lenne, ha tudná... *(hallgat, nézi anyját)*

MARGIT Ne oltasuk el, kérlek! Olyan jó érzés látni... szinte melegíti a szememet... *(Csend)* Haragszol?

GIZELLA *(Nem felel, visszaül a helyére, a heverőre, ölébe veszi a dossziét, kinyitja. Lázasan, gyönyörrel forgatja az oldalakat. Arca kigyúl az igalomtól)* Ó, hogy vártam! És végre itt van... három ív friss, meleg festékszagú, levonat... Az ÉLET... Tudtam, hogy a Tanár úr beváltja az ígését... Hát nem csodálatos?! – Tudod mi ez, anya?

MARGIT Egy újság.

GIZELLA Ó, anya, nem beszélek veled, mert elrontod a kedvemet... *(rövid hallgatás után lelkendezve)* Nézd, ez az ő cikke! „A rádiumról”... nagyon figyelj, mert ez a jövő... a bölcsék köve... csak a lényegét olvasom, jó? *(átfut néhány sort)* „1898-ban egy nagyon érdekes házaspár, Curie párizsi tudós és a felesége, aki lengyel származású nő, és Szklodovszka a lányneve” – tudod, Mária, akiről a múltkor meséltem, a képét is mutattam... „szurokfénylével kezdett kísérletezni. Rettenetesen fáradtságos és hosszadalmas munka után két új elemet vontak ki a szurokfényléből. Az egyiket Madame Curie hazája után elnevezték polóniumnak...” – Ez olyan szép gesztus, nem? Hogy szeretheti az a férfi Szklodovszka Máriát... „a másikat pedig rádiumnak. És attól a naptól kezdve, hogy a rádium fel volt fedezve, megkezdődtek a csodák...” – A csodák! Itt bőven leírja, milyen csodák... ezt nem értenéd, ezt sem... De ezt igen, figyelj! *(hangosan, szinte himnikusan)* „A rádium fénye keresztülhatol a papíron, fán és sok ércen is – milyen csodálatos, nem? – olyannyira, hogy látja őket az a vak ember is, akinek csak a szeme hiányzik, de a látóidegei épek...” Hihetetlen, ugye?

MARGIT *(kétségbeesetten sírva fakad)* Óh, Istenem! A vak ember is látja! Gyermekem, mi lesz veled! – Nézz magadra, szakad le róla a ruha... valamirevaló férfi elfordul, ha rádnéz... és te ilyen hülyeségekkel foglalkozol!

GIZELLA Ne sírj, anya, kérlek... Hiszen ez munka!

MARGIT Munka? Nézd meg a kezed, csupa fekete!

GIZELLA Festékes! Na és... mikor megyek a pénztárhoz, megmosom, és újra szép fehér lesz!

MARGIT Soha, érted!? Soha! A fejedben van a baj... Az átkozott apád az oka mindennek!

GIZELLA *(rákiált, szinte magánkívül)* Ne mondj ilyet!

Döbönt csend. Csak Margit nehéz zihálása töri

Inkább hallgassunk! Én sem beszélek többet... vedd be az új gyógyszert. Megnyugszol tőle. *(Letöri az egyik fiola tetejét, kiönti egy kiskanálba)*

MARGIT *(eltolja a kezét)* Nem kell semmiféle gyógyszer... én miattad vagyok így... csakis miattad!

GIZELLA Kérlek... Az én kedvemért...

MARGIT Ha megígérsz valamit. König úr...

GIZELLA Előbb a gyógyszert! Kiskoromban is így volt.

MARGIT Nem, mindig az ígéret volt előbb.

GIZELLA Anya, ne makacskodj!

MARGIT Jó, beveszem... de aztán te jössz!

GIZELLA Az orvos azt mondta, hogy nagyon keserű, ezért teával kell bevenni... majd-nem elkacagtam magam, mert a mi teánkban a két keserűség találkozik egymással...

MARGIT Miért nem veszel cukrot? János hagyott pénzt...

GIZELLA És te elfogadtad!?

MARGIT Nem lehetett visszautasítani... Olyan jó szívvvel adta! Ezt a képet is neked csináltatta... a gyerekeiről... a kisebbik Anna, elől hiányzik egy tejfoga, a nagyobbik Lonci... az vigyáz a kicsire... nehéz lehet nekik anya nélkül...

Gizella közben egy pohár vizet hoz, beletölti a gyógyszert

GIZELLA Egy hajtásra, fenékgig!

Kintről dudálás hallatszik

MARGIT Nem hallottál valamit?! Mintha dudáltak volna...

Hallgatóznak. Újabb duda

Gyorsan! Öltözz már! Ez János! Az új kocs! Siess, Gizella, téged vár! Ne nézz így... megjött a kocs! Bécsből! Az új kocs! *(türelmetlenül)* Érted jött, menj már! Elvisz sétálni...

János megint dudál, hosszan, dallamosan, mint egy hajó

GIZELLA De anya, ilyen hirtelen...

MARGIT Megígérted!

GIZELLA Igen... de hogy hagyjalak egyedül?

MARGIT Ne törődj velem... Vedd a kabátod, egy-kettő és eredj! Siess már! Ne várjon!

Gizella elindul a kabátjáért. Felveszi

Mutasd, hogy nézel ki?

GIZELLA Hogy?! Mint mindig.

MARGIT Akkor most nyúlj be a fejem alá!

GIZELLA *(kiveszi a nyulat)* Mi ez?

MARGIT A tied!

GIZELLA Az enyém!?

MARGIT Nyúl, tiszta, valódi nyúl! Neked hozta... Vedd fel, hadd lássalak!

Gizella felteszi a nyakába

Nem úgy! Egy prémet sem tudsz viselni! Gyere megmutatom... így, körbe, szélesen... és egy kicsit hajtsd hátra a fejed... úgy jobban érvényesül... kezit-csókolom, kisasszony... a kocsit lent várja... ügyes légy!

GIZELLA Sietek haza!

MARGIT Jó, jó! Menj! Repülj!

Gizella lassan kimegy. Furcsa jelenség kifakult, sötét kabátján a vadonatúj prémmel

MARGIT Köszönöm, uram. Tudtam, hogy visszafogadsz!

Felül az ágyban. Az éjjeliszekrény fölé hajol.

A gyertyatartóról leveszi a fehér csipkét. Meggyújtja az első gyertyát.

Fejére teríti a fátyolt. Énekelni kezdi az áldást.

Ködéj lőhódot ulóhalél
Lösimchá hágádol ál niszechá
Vőál niflotechá, vőál jösuátechá...

(Szentek e lángok, nem szabad használnunk, csak szemlélnünk őket.

Így adózunk hálával és dicsérettel nagy nevednek,

Csodáidért, csodatetteidért és szabadításodért)

Kopognak

8. jelenet

Orvos, Margit

MARGIT Ki az?

ORVOS *(hangja kintről)* Az orvos.

MARGIT Nincs bezárva.

ORVOS *(belép)* Nem zavarom?

Margit bizonytalanul inti, hogy nem

Erre járok haza. Gondoltam, megnézem, hogy van.

MARGIT Csak ezért jött fel? Hogy megnézzem...

ORVOS Igen. Megkapta a gyógyszert?

MARGIT Meg.

ORVOS És?

MARGIT *(legyint)*

ORVOS Leülhetek?

MARGIT Tessék. Csak ez az egy szék van.

ORVOS Hogyhogy egyedül van? A lánya dolgozik?

MARGIT Nem. Elment a vőlegényével. Kipróbálni az új kocsit. Mindjárt jönnek.

ORVOS Gondolkozott azon, amit mondtam? A kivizsgáláson.

MARGIT *(inti, hogy nem)*

ORVOS Miért?

MARGIT Nincs értelme...

ORVOS Elmenjek?

MARGIT Abban segítsen, hogy ne legyenek fájdalmaim. A többit én elintézem...

ORVOS Itt a lakáscímem ... éjszaka is nyugodtan hívhatnak... Otthon vagyok, vagy a kórházban... de azért gondolja át még egyszer, a lánya férjhezmegy, gyereke lesz... nagy szüksége lenne magára...

MARGIT Már meggondoltam...

Csend

ORVOS *(a gyertyatartóra)* Megnézhetem?

MARGIT Óvatosan... nehogy kialudjon!

ORVOS Szép darab. Én csak hétágút láttam eddig.

MARGIT Az más. Az a menóra...

ORVOS És ez?

MARGIT Hanukka... egy ünnep... nyolc napig tart, ha megérem... *(hangja megtörik, majdnem elsírja magát – hang és könny nélkül)*

ORVOS Mi baj?

MARGIT ...olyan rég nem beszéltem erről... ilyesmiről... fennhangon... Tizenkét éve... olyan rég!

ORVOS Miért?

MARGIT A férjem miatt...

ORVOS Más vallású volt?

MARGIT Dehogyan. Neki volt a legszebb hangja a férfiak között! Én meg válaszoltam neki a karzatról... nekem is szép hangom volt, mindig felnéztek a férfiak, hogy kié az a vidám, incselkedő hang... olyan volt, mint a legszebb asszonyoké... nevetve énekeltem, hiszen az az isten szeretete öröm... és én nagyon örültem...

ORVOS És?

MARGIT Aztán összeházasodtunk, jöttek a gyerekek, és egy nap a kisebbik, Gizella öccse megbetegedett... másfél évig feküdt... napokig mereven nézte a mennyezetet, már azt hittük meghalt, aztán jobban lett, és megint visszasett... úgy játszott vele a halál, mint macska az egérrel, elengedte, megfogta... éjszaka néha arra ébredtem, hogy a férjem hangtalanul fohászkodik mellettem... Csak az ajka mozgott... nappal meg fogta a kisfiú kezét, és némán mozgott az ajka... így ment ez másfél évig... az üzlet szétment, a rokonokból éltünk egyik napról a másikra... aztán a kisfiú egy nap meghalt. Mikor jöttünk haza a temetőből, a férjem előttünk ment... nem nézett senkire. Belépett a házba, vett egy zsákot, és kezdte belerakni az imakendőt, a

sábeszt, a szent könyveket... úgy dobálta bele, mint a száraz kenyeret... mikor befejezte, azt mondta: „Nem akarok az Úr és a Sátán vetélkedésében Jób sorsára jutni”... így mondta, szóról-szóra... Jób sorsára jutni...

ORVOS És azóta tilos?

MARGIT De nemcsak ez... amikor szakított istennel, tüntetően szombatot hordta be a szentet... a rokonok, ismerősök előbb beszélni próbáltak vele, majd kerülni kezdtek bennünket... ekkor a férjem azt mondta: „mától kezdve nincsenek rokonaink, magunk vagyunk”... a kisfiút kihantoltatta, és átvitte a köztemetőbe... azóta nem tűrt semmit, még jiddisül sem volt szabad megszólalni...

ORVOS És a kislány, hogy viselte ezt?

MARGIT Nehezen... de nem mutatta. A férjem kivette őt az iskolából, a széherből és reáliskolába íratta... mindig az apja volt a bálványa... ő pedig úgy nevelte Gizellát, mintha a fia lenne... csillámfoltok a holdon, a sejt halála, a vastüdő szerkezete, elektromos növények... és még mi minden... ami szemfényvesztés a világon születik, az nálunk mind komoly tanulmány tárgya lett... nézze meg a füzetét... nyúljon be az ágy alá, a második deszka alatt... olvassa el... egy zsebkendőt nem tud kimosni, de tizennégy évesen boncolásra járt...

ORVOS *(Kiveszi a keményfedelű füzetet)* Csodák könyve... hm!

MARGIT Most mondja meg! Olvasson bele!

ORVOS Ezek az ő jegyzetei?

MARGIT *(gúnyosan)* A jegyzetei!

ORVOS Érdekes... ez furcsa, egyéni észrevétel... de pontos...

MARGIT Micsoda?!

ORVOS A hallucinációkról ír... meg az álomról... ezt ő maga írta! Szinte hihetetlen...

MARGIT Ne mondjon ilyent! Ha meghalok, elveszik a férjem nyugdíját, akkor majd irkálhat, míg éhen hal... hisz semmihez nem ért...

KÖNIG *(hangja kintről)* Megjöttünk.

MARGIT Tegye vissza a füzetet! Gyorsan!

9. jelenet

Gizella, König, Margit, Orvos

Nyílik az ajtó

GIZELLA *(belép, döbbenten megáll)* Itt van ?!

ORVOS Miért csodálkozik...

GIZELLA Semmi... csak hogy visszajött!

KÖNIG Helyet az uzsonnának!

GIZELLA János, ő az orvos, aki anyát kezeli.

KÖNIG Örvendek. König vagyok. Mindjárt bemutatkozom rendesen, csak előbb leteszem a tálat.

Indul a „konyha” felé, hogy kicsomagolja a felvágottas hidegtálat

ORVOS Nem is zavarok tovább.

GIZELLA *(elébe áll, szinte könyörög)* Ne menjen el.

ORVOS Így is túl sokáig maradtam.

GIZELLA Kérem! Csak egy kicsit! *(Könignek)* Ugye meghívhatom a doktor urat is?

KÖNIG Hogyne, természetesen! *(Margitnak)* Nézze, mama, mint egy festmény! *(Odatartja elé a celofánba takart tálat)* Ez aszpickos, ez füstölt, ez meg paprikás... Az Éden kiterítve, nem?

MARGIT Milyen volt az út? A kirándulás...

KÖNIG Pompás. Végigrobogtunk a körúton, majd éles kanyarral irány a Sziget... és ott... Elmondhatom?

GIZELLA János kibontotta a hajamat... *(Orvosra néz)*

ORVOS Így sokkal jobb!

KÖNIG Látni akartam, milyen, amikor csak úgy szálldos a szélben...

MARGIT Szép volt?

KÖNIG Elmondhatatlanul. Az emberek megfordultak utánunk, és azt mondták magukban „ott repül König és Társa.” *(lelkesen)* König és Társa!

ORVOS *(nevet)*

KÖNIG Rosszat mondtam... bocsásson meg! Tényleg nem a legszerencsésebb kifejezés... de ez jött a számra...

MARGIT Nem baj, János, folytassa!

KÖNIG Visszafelé a Váci úton jöttünk... elhaladtunk a bolt előtt... és mit látunk?! A két gyerek kint játszik az udvaron...

MARGIT *(Gizellának)* És? Megálltatok?

KÖNIG Nem! Csak integettünk... és dudáltam nekik...

MARGIT És ők?

KÖNIG Visszaintettek... a kicsi úgy mosolygott, mint aki mindent ért. Az olyan okos! És íme, itt vagyunk!

MARGIT Fő, hogy jól éreztétek magatokat.

KÖNIG És még csak most jön a java. Hol vannak a tányérok?

GIZELLA Én megteríték!

KÖNIG Szó sem lehet róla, én teríték! Maguk rendezzék el a szobát, hogy le tudjunk ülni. *(Bemegy a függöny mögé, lelkes tányércsörgés, villakoccanás)*

GIZELLA *(Orvosnak)* Kérem, segítsen, vigyük a heverőt a kisasztalhoz?

ORVOS Azt oda?! Inkább az asztalkát hozzuk ide... sokkal könnyebb!

GIZELLA De nem illik!

ORVOS Miért?

GIZELLA A hálósobában enni!? Az hogy venné ki magát?

ORVOS Maga győzött... *(Megemelik a heverőt, kihull belőle a füzet. Orvos felveszi, Gizella kikapja a kezéből)*

GIZELLA *(zavartan)* Semmi, csak egy füzet... *(elteszi)*

KÖNIG *(énekel a függöny mögött)*
 „Pohár reped, tányér törik
 Így terít a János König!”
(Kidugja a fejét a függöny mögül) Most szereztem! Jó, mi? *(kijön)* A legnagyobb dolog, a vidámság! Ez az, ami annyira hiányzik! Megérti, ugye? *(Visszamegy. Hamarosan előjön két nagy tálcával, melyen szép rendben sorakoznak a felvágottak, hússzeletek, negyed uborkák, ecetes dinnyék, salátalevelek)* A mamának külön tálaltam! *(Odaviszi az ágyhoz, hirtelen elhallgat)* Elaludt! Mint egy gyerek!... Most mi legyen?

GIZELLA Ne ébresszük fel! Várjunk még!

KÖNIG Jó! Végül is hidegtál... nem hül el...
Ülnek a kisasztal körül. Hallgatnak.
König boldogan szemléli a felfordulást, a terített asztalt.
 Valami mégiscsak hiányzik! Abrosz, teríték, kenyérkosár, szalvéta, poharak... Megvan! A bor!

GIZELLA Nem számít... Megleszünk nélküle. Végül is ez csak egy uzsonna!

KÖNIG Nem! Ez sokkal jelentősebb esemény... muszáj bornak lenni! Leszaladok, és hozok egy üveggel. *(suttogva kabátol)*
 „Míg a mama alszik,
 Borért szalad König”
(Kimegy, hangja boldogan harsan kintről) Micsoda nap!

10. jelenet

Gizella, Orvos, Margit

Csend. Hallgatnak.

Az Orvos ujjai játszanak a terítőn, koccan a villa a pohárhoz.

ORVOS Úgy meglepődött, amikor meglátott.

GIZELLA Azt hittem, többé nem jön.

ORVOS Megegyeztünk, hogy hív, ha baj van.

GIZELLA Hívtam... Elképzelttem, hogy hívom...

ORVOS Elképzelte?

GIZELLA Hogy elmegyek magáért... a kórházba...

ORVOS És?

GIZELLA Nem volt ott. Egy másik orvos volt a szobájában.

ORVOS Ezt komolyan mondja?

GIZELLA Igen.

ORVOS És az a másik nem volt jó?

GIZELLA Nem ért rá. Kérdeztem, hogy maga hol van?

ORVOS És mit felelt?

GIZELLA Nem ismerte magát. Azt mondta, ilyen orvos nincs.

ORVOS És akkor maga mit csinált?

GIZELLA Semmit... hazajöttem... És elhatároztam, hogy a képzeletemben többé nem keresem.

ORVOS Lemondott rólam?

GIZELLA *(bólint)*

ORVOS Furcsa történet! Most találta ki?

GIZELLA Az úton... amikor König úrral jöttünk hazafele.

ORVOS Különös... akárcsak a jegyzetei... a csodák könyve...

GIZELLA *(ijedten)* Ezt honnan tudja?

ORVOS Az édesanyja mutatta...

GIZELLA És maga elolvasta!?

ORVOS Épp csak belenéztem...

GIZELLA Nem kellett volna meglesnie engem...

ORVOS Ennyire hisz a csodákban?

GIZELLA Igen... a csodákban és a lélek halhatatlanságában.

ORVOS De hiszen maga nem is vallásos!?

GIZELLA Mindent tud?

ORVOS Az édesanyja mesélte. Gizella, árulja el, hogy fér meg egymás mellett a sejt-halál, a vastüdő, a boncterem – és a lélek halhatatlansága? Ezek nem zárják ki egymást?

GIZELLA Csak látszólag. Vannak halhatatlan, mégis múlandó dolgok. Például a Nap. Tudjuk, hogy egyszer ki fog húnyni... töpörödött, vörös kísértet lesz az égbolton... mint most napnyugtakor, csak sokkal kisebb, vörösebb. És mégis, most, ebben a pillanatban örökké ragyog, nem?

ORVOS Ez nekem kissé elvont, de szép...

GIZELLA A lélek másképp is halhatatlan... én például gyakran érzem, hogy az öcsém helyett élek...

ORVOS Ne beszéljen butaságot!

GIZELLA Érzem! Nálunk mindenki ráhagyja az életét a másokra... ez olyan, mint egy átok... így örökölte anyám apámtól az istentagadást... és így próbálom én hozzátörni lelkemet anyám választottjához, hacsak... *(elhallgat)*

ORVOS Hacsak mi?

GIZELLA *(keserűen)* Nincs hacsak!

ORVOS Mit akart mondani?

GIZELLA Azt, hogy... hacsak csoda nem történik... Mint Mária Szklodovszkával... hallott róla, ugye?

ORVOS *(bizonytalanul)* Igen... hogyan...

GIZELLA *(rajongással)* Azért elmesélem! Mária Szklodovszka egyszerű, szürke lengyel kémia tanárnő volt... így néz ki *(megmutatja a képet a csodák könyvében)*... gondolt egyet és egy szép napon elindult szülőfalujából... mondjuk Szklodovszkból... és meg sem állt Párizsig. De mivel egy mukkot sem tudott franciául, éhes is volt, fáradt is, és egyre jobban fázott abban a vékony, nyúlprém nélküli kabátjában... végső szorongatottságában tudja, mit csinált?

ORVOS Mit?

GIZELLA Megismerkedett Pierre Curie-vel!

ORVOS Persze, tudom! Az a francia tudós, aki a rádiumsugárzást feltalálta...

GIZELLA *(hevesen)* Nem aki! **Akivel!**... Ők együtt!

ORVOS Igen, együtt. És?

GIZELLA Hogyhogy és?! Hát nem érti?

ORVOS *(bizonytalanul)* De... igen, értem... ketten, együtt... De mi van akkor, ha nem találják fel?

GIZELLA Óh, maga nem értett meg semmit! Találkozott azzal, akivel feltalálhatta... **Hatta!**

ORVOS Jó, ezt értem! De ha mondjuk, találkoznak, megismerkednek... aztán mégsem találják fel... nem sikerül...

GIZELLA Az mindegy! A lehetőség a fontos... hogy egy férfi és egy nő együtt találhat valamit... bármit... akármit...

ORVOS Egymást?

GIZELLA Igen.

ORVOS Miért nem ezzel kezdte? Ezt a csodát általában szerelemnek hívják...

GIZELLA Dehogy! Az csak egy érzés... ez más, sokkal több annál... hát nem érti?

ORVOS De értem... csak hogy ez a valóságban sokkal nehezkesebb és bonyolultabb, mint a maga ünnepi képzeletében. Amit maga gondol Curie-ékről, az kissé – remélem nem sértődik meg – gyerekes...

GIZELLA Miért?

ORVOS Mert ez nem így van!

GIZELLA Mi nincs így! Mondja meg!

ORVOS Pédául mi van akkor, ha a maga Pierre-je és Máriaja nagyon jól dolgozik a laborban, utána nagyokat sétálnak, jókat beszélgetnek... de mint férfi és nő... érti?

GIZELLA Nem.

ORVOS Szóval, ha nem jó nekik együtt.

GIZELLA Jó!

ORVOS De ha nem jó?

GIZELLA Nagyon jó! Pierre jó szerető és Mária is...

ORVOS Miket mond! Ezt honnan veszi?

GIZELLA Tudom.

ORVOS Honnan?!

GIZELLA Megálmodtam őket... *(elvörösödik, elfordítja a fejét)* Ne nézzen! Kérem!

ORVOS Megálmodta?!

GIZELLA Hallgasson! Ne kérdezzen többet!

Hosszú csend

ORVOS Elmenjek?

GIZELLA Ne! Maradjon még... ameddig tud, csak ma! Aztán, ha nem akar, ne jöjjön többé...

ORVOS König úr miatt?

GIZELLA *(rettegve)* El fog jegyezni!

Csend. Mindketten hallgatnak. Az ágy felől halk mormolás, ének hallatszik, a hanukkai áldás. Orvos feláll. Nézi Margitot

ORVOS Álmában énekel.

GIZELLA Ki fognak békülni apával... hiszen mindig szerették egymást.

11. jelenet

König, Gizella, Orvos, Margit

KÖNIG *(széles mozdulattal belép)* Már itt is vagyok! Ahogy jöttem fel a lépcsőn, arra gondoltam, hogy ma már éppen negyedszer jövök! Hát nem nagyszerű! Máskor hetek telnek el csak úgy, most meg alig bír az ember magával a sok meglepetéstől!

MARGIT *(félálomban)* Visszajött János?

KÖNIG Itt vagyok, mama! Olyan bort hoztam, mint a vér! Azt mondják, az igazi vörösbor széle kék. Ezt nézze meg, már-már szederjes!

MARGIT Nem látom jól... mindjárt világosabb lesz...

KÖNIG Akkor lássunk hozzá! Nem is ebédeltünk. Gizella, Doktor úr, vegyenek! A mamának pedig különál az ölébe! *(odaadja)*

MARGIT   Köszönöm, János!

KÖNIG   *(súgja)* Iszunk egy kis bort, abból erőt merítünk... *(Gizellának)* Lássanak hozzá!

GIZELLA   Magát várjuk.

KÖNIG   *(körülnéz)* Egy pillanat! Hogyan tehetnék még hangulatosabbá ezt a kis lakomát? *(meglátja a gyertyatartót Margit mellett)* Ez az! Eloltjuk a villanyt és gyertyafénynél uzsonnázunk... Elvehetem, Margitka?

Mindenki döbbenetben nézi. Margit nem mond semmit

ORVOS   Kérem, ne vegye el.

KÖNIG   Miért?

ORVOS   Nem erre való...

KÖNIG   Hogyhogy?

ORVOS   Ünnep van, ezért ég...

KÖNIG   Most, november végén? Milyen ünnep? Elsején, igen... akkor én is szoktam gyújtani... Ünnep van, Margitka?

MARGIT   Igen.

KÖNIG   Hm! *(jobban megnézi a gyertyatartót)* Értem... bocsánatot kérek, nem tudtam... gondoltam, jól nézne ki az asztalon... *(zavartan leül az asztalhoz)*

ORVOS   Jó étvágyat!

KÖNIG   Egy kis bort, étvágygerjesztőnek... Gizella?

GIZELLA   Köszönöm, nem kérek!

KÖNIG   Olyan nincs! Koccintanunk kell! Doktor úr? *(Tölt a poharakba)* A jövőre!

Koccintanak, esznek.

König néhány falat után megáll, nézi a gyertyatartót, látszik, hogy kérdezni akar valamit, csak nem tudja, hogy fejezze ki magát

                    Egyre csak nézem ezt a gyertyatartót... Én őszinte ember vagyok... bocsásanak meg, ha megkérdem... maguk, hogy is mondjam... szóval, értik, na? *(Gizellára, majd az Orvosra néz. Azok nem felelnek)* Nincs abban semmi... én sváb vagyok... megmondom nyíltan... nem szégyen az... maguk Margitka... zsidók?

MARGIT   *(óvatosan)* Azok voltunk...

KÖNIG   És most?

MARGIT   Nem tudom... semmilyenek.

KÖNIG   Az hogy lehet? Mindenki valamilyen! Nincs igazam, doktor úr?! Maga is az?

ORVOS   Nem.

KÖNIG   Hanem mi?

ORVOS   Szabadkai...

KÖNIG Jó, jó... értem én, de mi? Magyar, sváb, zsidó, szerb, mi?

ORVOS Vegyes.

KÖNIG *(Zavarában nevetgél)* Szabadkai vegyes, mintha valami pálinka volna *(Gizella tekintetét látva)* Rosszat mondtam? Bocsánat! Ez jött a nyelvemre... annyi mindent összebeszél az ember jókedvében... ugye, megértetek... nincs harag, doktor?

ORVOS Nincs.

GIZELLA És baj, hogy zsidók vagyunk?

KÖNIG Már miért lenne! Csak nem tudtam. Meglepett. De így, hogy már nem azok, még jobb.

GIZELLA Miért?

KÖNIG Egyszerűbb.

GIZELLA Mi?

KÖNIG Az eljárás... én református vagyok...

GIZELLA Milyen eljárás?

KÖNIG *(Margitnak)* Segítsen, Margitka! Egész nap beszélek, de ilyenkor! Óh, segítsenek! Igyunk még egy pohárral! *(kapkodva tölt, lehajtja)* Szóval egész éjjel nem aludtam... és reggel, mikor indultam errefelé... sokadszor, ugye?

GIZELLA János, nagyon kérem... ne most... kellemetlen lehet a doktor úrnak...

KÖNIG Nem baj, ha van egy tanúja is a mondandómnak... nem zavarja, ha maga előtt beszélek, ugye?

ORVOS Nem zavar... de én is úgy gondolom, hogy ez nem tartozik rám...

MARGIT Megmondta már, János?

KÖNIG Nem, még nem...

GIZELLA Előbb leszedem az asztalt... Szabad a tányérját?

KÖNIG Engem nem zavar a teríték... és valójában még be sem fejeztük...

MARGIT Gizella, ülj le! König úr mondani akar valamit... valami fontosat... ülj le, kérlek!

KÖNIG Az a baj, hogy mindketten olyan elfogódottak vagyunk... végül is az életünkről van szó. Én, mint tudják... de honnan tudnák...

MARGIT Tudjuk, hisz annyit mesélt... egyedül él ötödik éve...

KÖNIG Igen, a két gyerekkel... Gizella látta őket, látta a boltot... végül is majdnem egy éve ismerjük egymást... én tudom, hogy őt más dolgok is foglalkoztatják, de úgy gondolom, nem baj, ha egy nő érdeklődik, olvas... sőt! Én is ilyenfajta ambíciókkal indultam, egészségügyiben érettségiztem... kérdezzen ki, doktor... semmit sem felejtettem el... no, kérdezzen bármit...

ORVOS Elhiszem...

KÖNIG Csak nem tudtam folytatni... jött a házasság, a gyerekek, meg kellett élni... de a pipere is komoly dolog... abban olyan távlatok vannak... Ó, de nem erről akartam beszélni... miről is!

MARGIT Mondja már, János... mondja!

ORVOS Bocsássanak meg, úgy érzem, mégis jobb, ha elmegyek... Ne haragudjon, Gizella...

KÖNIG Engem a doktor úr egyáltalán nem zavar... végül is ez szinte a második családom, ugye, Margitka?

MARGIT Persze... folytassa!

KÖNIG ...meg otthon a két gyerek... hol a képük, itt hagytam az asztalon...

GIZELLA *(felugrik, felkapja az árnyékképet az éjjeliszekrényről. Az Orvosnak)* Ezek a János gyerekei... két kislány... nem félnek ilyenkor, egyedül? Olyan korán sötétedik!

KÖNIG Van velük valaki. Ha valami elintéznivaló van, asszonyt szoktam fogadni...

MARGIT Folytassa, János, mondja tovább!

KÖNIG Gizella, én tudom... érzem, hogy nem vagyok közömbös itt. Abból a sok kis jelből, ahogy fogadta az ajándékaimat, úgy éreztem, hogy egy nap színt kell vellanunk...

MARGIT *(próbál felülni)* Mondja már, János!

GIZELLA Anya, jól vagy! Nem kérsz valamit?... Lecsúszott a párnája! *(odaszalad hozzá, igazítja)*

MARGIT Menj vissza... menj már!

KÖNIG Bocsánat, kiszáradt a szám... iszom egy kis vizet... Margitka, Gizella maguk nem kérnek?

König bemeleg a „konyhába”

MARGIT Hová tűnt? János... jöjjön vissza...

GIZELLA *(suttogva)* Segítsen!

ORVOS Ezt nem lehet tovább csinálni! Ha ennyire nem akarja...

GIZELLA Nem... nem tudom... Nem tudom!

ORVOS Előbb-utóbb mondania kell valamit!

GIZELLA De ne ma... nem most! Holnap, bármikor, de ne most!

KÖNIG *(visszajön)* Ne szakítsanak félbe, tudom már! Én azzal a szándékkal jöttem ma ide, és ebben az édesanyja is támogató, hogy... de nem akarok ajtóstól rontani a házba... megértem, hogy amit mondani fogok, váratlanul jön... de nem váratlan. Egyedül élek, kérem, ne szakítsanak félbe... tudom mit jelent az... maga is egyedül él... egyedül élnek... és én úgy gondolom, hogy minden embernek szüksége van egy minimális boldogságra... nem sokra, valamennyire! Ha az nincs, akkor rosszul kel és rosszul fekszik, pokol az élete... én úgy gondolom, hogy örök élet hálás lennék magának, ha ezt a minimális boldogságot... mi ketten... egymásnak... hogy úgy mondjam... érti?... és én is

minden erőmmel azon leszek, hogy maga is... szóval, hogy soha ne bánja meg... én olyan ember vagyok, hogy aki jó hozzám, azt a tenyereken hordozom... elhunyt feleségem a megmondhatója... bennem annyi szeretet van. Elhiszi?

GIZELLA

El.

KÖNIG

Én nem akarom, hogy úgy érezze, erőltetem, vagy túlságosan sürgetem magát... aludjon rá egyet... holnap visszajövök, és akkor nyíltan mondja meg, mit felel arra, hogy... hogy... hogy én nagyon tudnám szeretni magát... gondolkozzon ezen... aludjon rá egyet... *(fellélegzik)* Így! ... bocsánat, muszáj járnom egyet... engedje meg, hogy elbúcsúzzak! *(ügyetlenül megöleli Gizellát)* Ne kísérjenek ki... jó éjszakát! Szép álmokat, Margitka... ne haragudjanak! *(Kihátrál)*

12. jelenet

Gizella, Margit, Orvos

MARGIT

Hova ment? *(Próbál felülni)*

GIZELLA

Feküdj vissza... maradj ágyban, anya!

MARGIT

Menj utána! Hívd vissza!

GIZELLA

Vissza fog jönni.

MARGIT

Mit mondott?

GIZELLA

Hogy visszajön... hogy gondolkozzak, aludjak egyet rá!

MARGIT

Mire?

GIZELLA

Nem tudom, anya... nem tudom...

MARGIT

Hogyhogy nem tudod?! Egész este erről beszélt... mit mondott?

GIZELLA

Hogy nem akar sürgetni... aludjak rá...

MARGIT

(kétségbeesetten) Ó, Gizella, olyan élehetetlen vagy! Ne is lássalak! *(A fal fele fordul. Magára húzza a takarót)*

GIZELLA

Dehát visszajön, anya. Nem történt semmi... visszajön!

MARGIT

Holnap! Megint holnap!

ORVOS

(Gizellának) Hagyja! *(Leül Margit mellé)* Vegye be a ezt gyógyszert... jót tesz, meg fog nyugodni...

MARGIT

Nem kell gyógyszer... Köszönöm, hogy fáradt velem. Most már hagyjon. Jó éjszakát!

ORVOS

(visszaadja a fiolát Gizellának) Sajnálom...

GIZELLA

Engem büntet... nagyon haragszik rám.

ORVOS

Holnap döntenie kell...

GIZELLA

Tudom... ne beszéljünk erről!

ORVOS Próbáljon meg aludni... Ha éjszaka szükség van rám, itt a címem... nyugodtan költjön fel.

GIZELLA Köszönöm, hogy velem maradt...

ORVOS Jó éjszakát

Gizella kikiséri

13. jelenet

Margit, Gizella

MARGIT Elment?

GIZELLA El. De kérlek, anya... ne most!

Eloltja a villanyt. Beszisszol a függöny mögé, gyors mozdulattal hálóinget vesz, és bevackol a szmirna alá.

Csend.

MARGIT Sokáig maradt. Egy pillanatra nézett fel, és a csillagokkal ment el. Különös ápolás!

Sötét. Csend. Csak a gyertyák sercegését hallani

Alszol?

GIZELLA Nem...

MARGIT Amióta ezt meggyújtottam, már nem félek annyira... ha elmegy a látásom, mégis dereng valami...

GIZELLA Olyan jó neked, hogy így szerettétek egymást apával... annyi éven át... mindig elnéztelek, hogy dolgozol és közben rá gondolsz...

MARGIT Az rég volt...

GIZELLA Nem olyan rég... sokszor úgy érzem, mintha most is élne...

MARGIT Már nem szeretem... régóta nem szeretem... egyszer el akartam mondani neked... vártam, hogy felnőjj... mikor néha rá gondolok, az életünkre, azt mondom magamban: „Áron, az első éjjel rámfeküdtél és úgy maradtunk”... mindketten az ő életét éltük... amíg élt, azt hittem, ennek így kell lennie, hiszen olyan gyenge lény a férfi. Ha egy nő nem tartja a víz színén, elsüllyed... én apádat tizennégy évig tartottam. Erős volt, mert én erős voltam. És ha néhanapján összetört, csak én tudtam erről... Olyankor szerettem a legjobban... amikor gyenge volt. Most meg gyűlölöm érte, mert akkor szívta ki belőlem az életet. Feküdt az ágyon, nézte a mennyezetet, és harmatos volt a szeme... belefáradt a reménytelenbe... de nekem nem lehetett feküdni az ágyon és nézni a mennyezetet, pedig néha azt éreztem, hogyha nem hallgat meg valaki, véget vetek az életemnek... ne haragudj, hogy ezt mondom... de sokszor gondoltam erre... te voltál az egyetlen, ami itt tartott... meg ő, mert őt sem lehetett itthagyni... és eltelt az élet. Nem akarom, hogy a tied is ilyen legyen... megértelek, hiszen annyi izgalmas férfi szaladgál a világban... de én látom bennük a gyengeséget... olyan híg árnyékuk van, foltos, mint az akácának... magabiztosak, érdekesek, titokzatosak, aztán meg szétmennek,

mint a papírbakkancs... gyűlölöm a gyenge férfiakat! Bezzeg Jánosban... mennyi erő, ambíció, kitartás van benne... még a nagyzolásában is van valami szerénység... – Holnap visszajön! És ha nem akarod, hogy keserűen haljak meg, azzal a tudattal, hogy nem bírtam gondoskodni rólad... akkor elfogadod az ajánlatát. Higgy nekem, Gizella, bízz bennem! Jánost soha nem fogod meggyűlölni... lehet, hogy eleinte elkerül téged a szerelem, de az is megjön... és ha szülsz egy fiút neki, a bálványa leszel... Alszol? *(Felkönyököl, nézi Gizellát)* Elaludt szegény! – Néha attól félek, hogy a végén mi is meggyűlöljük egymást... ne haragudj rám ezért! Csak téged elrendezzelek! *(Felnéz a kisablakra)* Hajnalodik. Látod, Áron... eltelt az éjszaka és nem jöttél... férjhez adom a lányodat, ahogy jónak látom... és igazi sírkövet csináltatok magamnak... mashévát... nem melletted, a mi temetőnkben... feküdjünk külön... ez volt az ára!

A gyertyatartóba illeszt egy új szálát, meggyújtja. Halkan énekel

14. jelenet

Gizella, Margit

Gizella felnyög, forgolódik, nyöszörög álmában.

Margit közelebb húzódik hozzá, szóltalanul nézi.

A tört sóhajok, testen végigszaladó rángások erotikus álmokra utalnak. Finoman és félreérthetetlenül. Margit megérinti Gizella vállát

MARGIT   Gizella.

GIZELLA   *(lassan kinyitja a szemét)* Anya... te vagy?

MARGIT   Álmodtál...

GIZELLA   Nem... nem tudom....

MARGIT   Mit láttál? Mondd el!

GIZELLA   Semmit... úgysem igaz...

MARGIT   Azért mondd el. Én közben játszom a hajaddal... huzigálom, mint kiskorodban...

GIZELLA   Kihúzod a gondolataimat.

MARGIT   A rosszakat. No, mondd el!

GIZELLA   Fehérben voltam...

MARGIT   Menyasszonyiban?

GIZELLA   Nem. Ruhában... egyszerű fehérben...

MARGIT   Áh, csak letagadod... tudom, mit álmodtál.

GIZELLA   Akkor mondd te tovább!

MARGIT   Fiad született... fájdalom nélkül

GIZELLA   Nem igaz! Nem született semmi.

MARGIT   Akkor hogy volt?

GIZELLA Sehogy. (*Hallgatnak*) ...itt ültem a kisasztalnál... írtam.

MARGIT Levelet?

GIZELLA Nem tudom... elvakított a napsugár, nem láttam a betűket... csak a tollat hallottam, olyan hangosan sercegett, mintha valaki dörömbölne az ajtón...

MARGIT És?

GIZELLA Valaki állt a hátamnál, nézte mit írok... azt hittem, apa... de nem ő volt...

MARGIT Hát ki?

GIZELLA (*nem mond igazat*) Nem tudom... éreztem a lehelletét a nyakamon... megborzongtam, olyan erős, mégis kellemes volt... félttem, hogy hozzámér... ajkával a nyakamhoz... nagyon közel volt...

MARGIT És? Nem fordultál meg, hogy ki az?

GIZELLA Nem.

MARGIT Biztosan János volt.

GIZELLA Nem.

MARGIT Honnan tudod, ha nem nézted meg?

GIZELLA Tudom...

MARGIT És aztán?

GIZELLA Nem tudom... mert felébredtem.

MARGIT Biztosan ő volt. (*Gizella nem felel*) Mit mondott, mikor jön?

GIZELLA Ma... valamikor. Azt mondta...

MARGIT Akkor készülünk. Vedd ki a szekrényből a zöld ruhámat. Azt fogod felvenni. Az nekem is olyan jól állt.

GIZELLA Korán van, maradjunk még egy kicsit. Olyan jól megvagyunk, anya. Még huzogasd a hajamat.

MARGIT Ezeket a makacsokat mind kihúzom. Olyan lesz, mint egy bárány. Hopp! Nem fájt?

GIZELLA Nem.

MARGIT Rendbe kellene szedni a lakást... mint egy csatatér... Siessünk, tegnap is korán jött... Segíts felülni.

GIZELLA Megfésüllek, jó?

MARGIT Előbb magadat hozd rendbe... én ráérek. Hozd ide a zöld ruhámat.

GIZELLA Jó az, ami rajtam volt. Jobban érzem magam benne.

MARGIT Ne makacskodj!

GIZELLA De abban olyan meztelen a karom.

MARGIT Na és? Nő vagy...

GIZELLA Hadd maradjak a régiben.

MARGIT Gizella, ne ellenkezz! Olyan gyenge vagyok... ne kínozz! Vedd fel!

Gizella kelletlenül kiveszi a zöld bársonyruhát a szekrényből

Kopognak

MARGIT Tudtam! Siess, öltözz már... eredj! (*kikiált*) Nyitom, János... pillanat! (*Megpróbál kikászálódni az ágyból*)

GIZELLA Anya! Az istenért... ne kelj fel!

MARGIT Fényes nappal, és te még így vagy... szégyeld magad! Menj, és öltözz! (*kikiált*) Rögtön, János!... mindjárt...

ORVOS (*hangja kintről*) Én vagyok!

MARGIT (*majdnem elsírja magát*) Maga az?! Ó, Istenem! (*visszadől az ágyra*)

GIZELLA (*magára kapja a kendőt*) Nyitom!

15. jelenet

Orvos, Margit, Gizella

ORVOS (*hűvösen, távolsággal*) Látom megzavartam... készüljön nyugodtan, az édesanyjához jöttem... Csak egy pillanatra...

MARGIT Hozzám? De hiszen mondtam, hogy...

ORVOS Reggel sikerült beszélnem a professzor úrral... beleegyezett, hogy felvegyük az osztályra... Soron kívül...

Gizella az ágy túloldaláról nézi őket

Öltözzön csak, mi az édesanyjával mindent elintézőnk...

MARGIT Nem akarom...

ORVOS Miért gyötri magát fölöslegesen?

MARGIT Kértem, hogy ne fáradjon velem!

ORVOS Nézze, nyíltan beszélek, hogy megértsen... a maga szervezete nagyon elfáradt, legyengült... de szervileg ép, egészséges... lehet, hogy évekig, három, négy vagy isten tudja hány évig kell itt feküdnie... egyedül, hiszen a lányának két kisgyerek mellett nem lesz ideje egész nap az ágya szélén ülni...

MARGIT (*bólint*) Értem...

ORVOS Ezért kértem... a maga érdekében...

MARGIT Nem megyek be!

ORVOS Legalább a vérnyomását hadd mérjem meg...

MARGIT Nem megyek be!

ORVOS Elhoztam a műszert... megengedi?

Margit nem felel. Gizella közben villámgyorsan elkészült. Kijön a mosdófüggöny mögül. Különösen áll neki az a fonnyadó, zöld ruha.

GIZELLA (*Margitnak*) Kész vagyok!

MARGIT Jól van... szép vagy. Ez nekem is jól állt!

ORVOS (*Gizellának*) Kérem, hagyjon minket egy kicsit. Mindjárt végzünk...

MARGIT Addig rakd rendbe a szobát. Bármelyik pillanatban itt lehet.

ORVOS Nos! Szabad a karját... *(Margit ellenkezés nélkül tűri, hogy az Orvos rátekerje a nyers gumiszalagot, és felpumpálja a kis sziszegő labdával)* Most nyugtalannak érzi magát...

MARGIT A szokásos... miért?

ORVOS Nagyon gyorsan ver a szíve...

MARGIT Siet.

ORVOS Kétszázöt-tíz-száznegyvennel... ez nagyon magas... ezért szédül... felírok egy vérnyomásszabályozót... egyet minden étkezés előtt... és ha nagyon szédül, még egyet...

Leül a kisasztalhoz. Ír. Érdesen kaparja a papírt a toll.

Megjelenik a furcsa kis napsugár, fénybe vonja az Orvos alakját

GIZELLA Magát is megtalálta a Nap, mint Ehnatont...

ORVOS Mint kicsodát?

GIZELLA Ehnatont, Nofretete férjét...

ORVOS Igen, lehet... ezt váltsa ki minél hamarabb...

GIZELLA Ne menjen el, amíg süt... pár pillanat az egész... elmondjam a himnuszt?

ORVOS Miféle himnuszt?

GIZELLA A Napét... tegye a térdére a kezét, és tartsa így fel a fejét... érzi milyen meleg... nézzen bele nyugodtan... nem vakít... és most elmondom a himnuszt... négyezer éves...

„Megalkottad a messzi eget,
Hogy benne ragyogjál,
S mindazt láthassa szemed,
Aminek te adtál életet,
Egyes-egyedül te,
Kúszva zenitre törő,
Eleven fényű korong,
Te tündöklő, ragyogó,
Távoli s oly közeli...” *(Molnár Imre fordítása)*

ORVOS Szép.

GIZELLA Még nincs vége. Most jön a felajánlás:

„Ehnatonnak, a diadémok urának,
Kinek élete hosszú legyen,
s a királyi szép feleségének
két ország úrnőjének, az Ó jegyesének,
Nofernofrauton Nofretetének
aki éljen és legyen ifjú,
örökkön örökké!”

Kinyithatja a szemét... látja, már elment...

ORVOS   Nagyon szép vers...

MARGIT   Gizella, valamit hallottam... nézd meg!

GIZELLA   Kopogott volna...

ORVOS   Tessék a recept... minél előbb váltsa ki.

GIZELLA   Mikor jön még?

ORVOS   Nem tudom... hívjon, ha kell...

GIZELLA   Most mennie kell?!

ORVOS   Várnak... *(elindul az ajtó felé)*

GIZELLA   *(utánaszalad)* Egy dolgot kérdezhetek még...

ORVOS   Tessék.

GIZELLA   Ha úgy adódna... felvennének engem a kórházba?

ORVOS   Mint micsodát?

GIZELLA   Nem tudom... ápolónőnek vagy bárminek

ORVOS   Az nem magának való!

GIZELLA   De felvennének?! Ha maga ajánlana...

ORVOS   Nem is ért hozzá!

GIZELLA   Gyorsan megtanulnám... maga is segítene... akkor felvennének?

ORVOS   Talán, lehet... nem tudom... de inkább verje ki a fejéből...

Kopognak

16. jelenet

König, Orvos, Margit, Gizella

MARGIT   Ó, Istenem! Megjött! Ez ő! *(Izgatottan igyekszik ki az ágyból, utolsó erejével próbál felállni)* Pillanat... Nyitom! János... azonnal nyitom!

KÖNIG   *(hangja kintről)* Én vagyok, Margitka...

Gizella kinyitja az ajtót.

König feketén, fényesen – mint egy vőlegény – áll a küszöbön.

MARGIT   Látja, János... én jövök maga elé!

ORVOS   Feküdjön vissza, kérem! Jöjjön... *(Szinte ölben tartja, mint egy gyereket, hogy el ne essék)*

MARGIT   Nem, nem! Állni akarok, amikor ők is állnak! *(megtántorodik, térde maga alá bicsaklik)* Fogjon! Erősebben... Jaj! Nem bírom... Úgy szédülök... tartson egyenesen...

KÖNIG   Széket a mamának... gyorsan, hol egy szék!

MARGIT Mindjárt... Egy pillanat csak... hagyjanak... már jól vagyok... jobban vagyok!
(*Az Orvosba kapaszkodva áll*) Nézze meg, János... Gizellát! – Hol vagy? – Gyere ide, a fénybe... annyi gonddal készült... Dicsérje meg... (*Orvosnak suttogva*) Fogjon jó erősen... Tartson!

KÖNIG Igen... Nagyon csinos!

GIZELLA Az anyáé...

KÖNIG De magának is jól áll.

MARGIT Tegnap úgy elszaladt...

KÖNIG Nagyon ideges voltam... gondolom maguk is, Gizella is.

GIZELLA Mert nem akarok a terhére lenni.

MARGIT Hogyhogy a terhére!? Hiszen János ezer örömmel gondoskodik rólad...

KÖNIG Ezer örömmel... így van!

GIZELLA De anya! Miért kell rólam gondoskodni! Hiszen látod, a Tanár úr adott munkát... itt van, tessék... egy cikk, két cikk... és ad még... megígérte!

MARGIT (*rákiált*) Gizella!

GIZELLA Jegyzetelést is... meg fordítást németből... a szótárt is ideadja...

KÖNIG Dehát, Gizella...

MARGIT Hallgass... az istenért...

GIZELLA És épp most beszéltem meg a doktor úrral... szerez állást... maga mellé vesz... kitanít ápolónőnek, ugye?

ORVOS Ilyet nem mondtam...

GIZELLA Azt mondta, hogy lehetséges... hiszen, ha maga ajánlana...

KÖNIG De miért menne ápolónőnek... idegen emberekhez... itt az édesanyja, a gyerekek... nem kell dolgoznia...

MARGIT (*görcsösen kapaszkodik az Orvosba*) Segítsen! Tartson... Nem látok...

GIZELLA (*öleli, fogja*) Ne haragudj, anya! Nyugodj meg! Kérlek! Érts meg... anya!

MARGIT (*kétségbeesetten kiáltja*) Menjenek ki... menjenek...

GIZELLA Feküdj le, anya... nyugodj meg! Kérlek... (*Tartja, vonszolja az ágy felé*)

MARGIT Hagyjál... Fel akarok állni!... Segítsen!

ORVOS Ennek semmi értelme... Feküdjön le, kérem... (*Megfogja a nőt*)

MARGIT Eresszen el... Hagyjon békén! Menjenek már ki! Menjenek! (*tétován indulnak*) János!

KÖNIG Itt vagyok...

MARGIT Egy pillanat és... jöjjön vissza... ha szólok... mindjárt szólok... egy pillanat... menjenek már... siessenek!

János és az Orvos kimennek

Gizellának sikerül a heverőre fektetni anyját

17. jelenet

Margit, Gizella, Animus

- MARGIT Hol vagy... Add a kezed... nincs idő...
- GIZELLA Ne beszélj, anya!
- MARGIT Hallgass rám...
- GIZELLA Engedd, hogy betakarjalak... Úgy remegsz!
- MARGIT Hallgass meg... Ó, Istenem... mit akartam mondani?! János mindjárt visszajön... azt akarom, hogy...
- GIZELLA Megteszek mindent, csak ne beszélj... engedd, hogy betakarjalak... engedj magad mellé...
- MARGIT Nem... Nincs idő! Azt akarom, hogy esküdj meg nekem... hogy bármi történne...
- GIZELLA Hallgass, anya! Könyörgök... Ne beszélj...
- MARGIT Ó, mennyien jönnek! Értem, szegény asszonyért... mindjárt, mindjárt... még nem végeztem!
- GIZELLA Anya, nézz rám! Kihez beszélsz?
- MARGIT Add a kezed... így... hol az arcod... *(kitapogatja Gizella arcát)* Mondd utánam... Esküszöm...
- GIZELLA Hallgass kérlek!
- MARGIT Mondjad! Esküszöm... *(Szinte magánkívül)* Gizella... mondd már: Esküszöm....
- GIZELLA Esküszöm...
- MARGIT Hogy König Jánoshoz... mondjad már...
- GIZELLA Hogy König Jánoshoz...
- MARGIT *(ez már az agónia – görcsösen kapaszkodik lányába, és levegő után kapkodva, fuldokolva, zihálva sorolja) ...hozzámegek... és holtáig hű felesége leszek... – mondjad!... ha nem így tennék... soha ne leljen békét anyám... álmaimban visszajárjon tüzes szekeren... mondjad már... mondjad...*
- GIZELLA Hogy König Jánoshoz...
- Ekkor váratlanul egy ismeretlen alak jelenik meg a lány mögött.
Egy férfi. Animus. Gizella Animusa.*
- ANIMUS Ne mondd tovább. *(Kiveszi Margit kezét a lányéből)* Már nem hallja.
Gizella riadtan, bizalmatlanul húzódik el tőle.
- Bízd rám magad, és az élet királynőjévé teszlek.
- Nyílik az ajtó. König úr áll a küszöbön, a kintről beömlő fényben.
Értetlenül nézi Gizellát, az anya mozdulatlan testét.*
- KÖNIG Gizella... ?

Sötét

II. felvonás

Gizellának tetőtéri lakása az anyja halála után fél évvel. Május. A szobában minden fehér. A nagy rézágyon érintetlen lepedő, mint egy hómező. A gyertyatartón fehér csipke. Három féligégett gyertya-csonk. A mosdót eltakaró függöny is új, fehér vászon. Gizella heverője mellett, a polcokon, a kisasztalon kéziratok, levonatok, csontszínű folyóiratok, és egy kopott gerincű, foszladozó kéziszótár. Az egyetlen élénk folt a gyöngyfüzérék... eleven színek az asztalon, a gyöngyösdozoz mellett.

1. jelenet

Gizella, Animus

Gizella gyöngyöt fűz az ágyon

GIZELLA Hány óra?

ANIMUS Hajnalodik... le kéne feküdnöd...

GIZELLA Még át kell olvasnom másfél ívet...

ANIMUS Majd máskor... halott-fáradt vagy...

GIZELLA És még ezt is be kell fejeznem... *(nevet)* szétmászna, amíg alszom...

ANIMUS *(játssza)* Éjjel elindulnak a szemek, felgurulnak az ágyra... végig a karodon, a válladon... és végül belegurulnak ebbe a kis gödörbe a nyakad mellett...

GIZELLA Ne érj hozzám... olyan rosszul alszom, ha simogatsz... *(elhúzódik tőle)* ...ilyenkor érzem a leginkább, hogy hiába telnek a napok... úgy benőttem ezt a szobát, mint egy nagylevelű növény... sötét, kemény levelek az én élményeim...

ANIMUS Elég! Ne keserítsd magad...

GIZELLA Olyan jó lenne kimenni innen... az utcára... a Szigetre, a Duna-partra... csak úgy...

ANIMUS Miért nem mész? Mire vársz?

GIZELLA Nem bírom nézni, hogy mindenki valakivel van... inkább ne lássam! Mindig egyedül!

ANIMUS Ne gondolj erre! Gyere, feküdj le!

GIZELLA Ezt még befejezem, akkor megvan a hét tucat, a lakkér... *(gyors öltésekkel fűzi a gyöngyöt)*

ANIMUS Levetkőztetek, betakarlak... keresünk egy jó álmot...

GIZELLA Olyan rég nem álmodtam az öcsémrel... jó lenne látni őt... azt, amikor apával csináltak egy forgótüköröt... vékony tükörszeleteket ragasztottak egy kerek dobozra... körbeültük... süttött a nap... apa lassan forgatni kezdte... hol az ő arca villant fel, hol meg a nap... egyre gyorsabban forgatta... már csak a fényes nagy szemét láttam egy-egy villanásra, és máris elvakított a nap... *(elhallgat)*... szegény anyám! Soha nem bocsájt meg...

ANIMUS Ő sem ment volna hozzá Jánoshoz, a maga idejében.

GIZELLA Nem, biztosan nem!... kicsi koromban... emlékszem, hogy amikor felöltözött, kalapot tett... olyan szép volt, hogy nem bírtam levenni a szemem róla.

ANIMUS Nem szeretted!

Vetkőztetni kezd.

Lassan, finoman veszi le róla a nappali ruhát, haját szinte szálanként szabadítja ki a gallér alól

GIZELLA Apa miatt... soha nem láttam még férfit úgy nézni nőre... mintha én nem is léteznék...

ANIMUS Csakhogy ez a nő az anyád volt!

GIZELLA De aztán megszerettem... ő is felfedezett engem... apám lányát... olyan jólesik ezt kimondani... és az anyám lányát is... miért nézel így?

ANIMUS Szép vagy!

GIZELLA Ezt csak mondd, hogy lelket önts belém.

ANIMUS Érzékeny vagy, kíváncsi és finom... tested, lelked megért arra, hogy boldog légy...

GIZELLA Nem kellek én senkinek.

ANIMUS Bízd rám magad!

GIZELLA Félek, amikor ilyeneket mondasz!

Lefekszik a heverőre, összegömbölyödik. Animus betakarja

ANIMUS Aludj egy órát... Mindjárt reggel van...

Visszahúzódik a szoba sötétjébe.

Kékül a kisablak. Behallatszanak az utca hajnali neszei.

2. jelenet

Gizella

Megjelenik az furcsa fényes napsugár.

GIZELLA Egy, ki a rétre megy...
kettő, csipkebokorvessző...
három, a páromat várom...
négy, körbe száll a légy...
öt, beborít a köd...
hat, vérbe fül a nap...

A fény lassan felderíti a szobát, megvilágítja a kisasztalt, az asztalon nyitva álló füzetet.

Aztán halványodni kezd.

(kezét beletartja a fénybe) Fogd meg és vigyél magaddal! Ne menj még...
melengess! Te távoli és mégis oly közeli... Elment!

Felkel, odateszi a vizet melegedni.

Leül a napló mellé, forgatja, lapozza

Semmi, semmi... minden hét hét semmiből áll... *(írni kezd)* „Holnap lesz fél éve, hogy anya meghalt... azóta semmi sem történt... ha így megy tovább, a halál lesz az első esemény életemben... Őt azóta sem láttam, arcvonásait elfelejtettem, hangja néha összemosódik König úr *(kihúzza)* János hangjával... *(az egész mondatot kihúzza)*... nem hiszem, hogy gondol még rám... Animus ma is itt volt... Egész éjjel velem maradt... levetkőztetett... keze végigsiklott a vállamon... s oly finoman körözött rajta, mintha még gömbölyűbbre akarná formálni... azt mondta, szép vagyok... jól esett, bár nem igaz...”*(az órára néz)* Te jó ég! A leadás! *(kapkod, felmarkol egy köteg kéziratot, megnézi, kivesz belőle néhány oldalt)* Ezt még meg át se néztem! *(Ledobja, kiszalad a körfolyosóra)* Hozom Tanár úr! Egy pillanat! Hozom! *(Visszajön, összerázza a köteget. A „konyhába” megy, belenéz a tükörbe)* Hogy nézek ki! *(Arcába locsol egy kis vizet, megpróbálja feltűzni a haját. A tükörből észreveszi a nyitott ajtóban álló Orvost)*

3. jelenet

Orvos, Gizella

GIZELLA *(alig bír megszólalni)* Maga az?

Csend

ORVOS *(mosolyog)* Vigye, nyugodtan... megvárom.

GIZELLA Csak ide megyek az elsőre.

ORVOS Siessen!

Gizella felkapja a kéziratcsomót a heverőről, kiszalad.

Az Orvos bejön, körülnéz a megváltozott szobában. Kezében fehér papírba göngyölt csokor. Leteszi az asztalra, leül. Tekintete a naplóra téved. Viselkedése megváltozik, arca feszült lesz, nyugtalan. Kezébe veszi a naplót, lapozza, forgatja. Aztán lassan visszateszi a nyitott füzetet az asztalra.

GIZELLA *(félve kukkant be az ajtón)* Azt hittem, már nincs itt.

ORVOS Hogy elmentem?

GIZELLA Nem. Hogy nem is jött. Mint eddig.

ORVOS Miért nem keresett meg?

GIZELLA Egyszer elmentem a kórház kapujáig...

ORVOS És?

GIZELLA Eljöttem. Pedig akkor nagyon jó lett volna beszélni... anyám halála, a temetés... mintha minden varjú az én fejem fölött károgott volna... mikor elhaladtunk a köztemető előtt, ahol apám nyugszik... éreztem, hogy ezt nem lehet kibírni... mind a hárman egyedül...

ORVOS Külön temették?

GIZELLA Igen. A zsidótemetőbe... anyám akarta így... elválni apámtól... És senki nem jött el... csak ketten voltunk, ő meg én... reméltem, hogy legalább maga...

ORVOS Későn tudtam meg... azt hittem, férjhez ment... nem akartam zavarni...

GIZELLA És most hogyhogy eljött?

ORVOS Találkoztam König úrral... ő mondta, hogy mire visszament, maga már nem...

GIZELLA Nem akartam!

ORVOS Miért?

GIZELLA Meggondoltam magam.

ORVOS Miattam?

Hosszú csend

GIZELLA Nem.

ORVOS Attól félttem, hogy... talán akaratlanul... de örülök, hogy nem... König nagyon szomorú volt... folyton azt mondogatta, hogy nem tudja elfelejteni magát...

GIZELLA Mikor találkoztak?

ORVOS Tegnap...

GIZELLA És máris eljött?

ORVOS Sokszor eszembe jutott... kíváncsi voltam, mit csinál... Ezt magának hoztam. *(odaadja a virágot)* Tegye vízbe!

GIZELLA *(kibontja)* Fehér, mint a szoba... hogy eltalálta...

ORVOS Közben meséljen... mivel tölti az idejét?

GIZELLA Semmi különös... telik magától... Kér teát?

ORVOS Köszönöm, nem. Hamarosan mennem kell...

GIZELLA Azért odateszem, hátha...

ORVOS Szóval? Mit csinál? Miből él?

GIZELLA *(az orvos tenyerébe „csorgatja” a gyöngyöt)* Ebből.

ORVOS Ebből meg lehet élni?

GIZELLA Épphogy.

ORVOS És Mária Szklodovszka?

GIZELLA Már nem gondolok rá... ritkán...

ORVOS És ez? Ez a rengeteg kézirat... *(mutat körbe a polcokon)*

GIZELLA Az ÉLET korrektúrái... alig jut időm rájuk... pedig olyan jó olvasni, javítani őket... kettőspont, vessző, ékezet... és gyönyörű mondatok... mutassak valamit?

ORVOS Majd máskor, jó?

GIZELLA Mennie kell?

ORVOS Várnak a betegek... *(feláll)* De ne búcsúzzunk el!

GIZELLA Azt se mondjam: Vizontlátásra?

ORVOS De. Ígérem.

Gizella kikíséri az orvost. Visszajön.

A becsukódó ajtó mögül előlép Animus

4. jelenet

Animus, Gizella

GIZELLA Éreztem, hogy eljön!... Kíváncsi rám, érdeklém... ez most már biztos, ugye?

Animus tekintetét keresi, de az kitér, kisiklik előle

Úgy figyel! Mikor elmentem vízbe tenni a virágot, akkor is éreztem, hogy néz... *(felveszi a vázát)* Hova tegyem? Fél év illata... mennyire vártam ezt a napot!

A virágot előbb a polcra, majd az asztalra, végül az ágya mellé teszi.

ANIMUS Néz, de nem mond semmit.

GIZELLA Ez nem igaz! Mond. Kérdez... anyámat is kifaggatta... mint engem... nem lehet nem válaszolni neki...

ANIMUS Semmit nem tudsz róla.

GIZELLA Nem beszél magáról... De én szeretem, hogy ilyen... Szabadkai...

ANIMUS Kiismerhetetlen.

GIZELLA Zárkózott... és én nem is akarok belelátni... mint egy nagy fehér kavics...

ANIMUS Jön és elmegy...

GIZELLA És visszajön...

ANIMUS Amikor akar... és ha nem jön?

GIZELLA Akkor elmegyek, és megkeresem. Most már lehet. Látod, eddig is bátran bemehettem volna...

ANIMUS Te nem akartál!

GIZELLA Féltem, hogy nem örülne nekem... akkor inkább ne találkozzunk...

ANIMUS Nem tudom, mit gondol... mit, miért kérdez... miért néz... vajon tetszel neki?

GIZELLA Szívesen beszélget velem...

ANIMUS *(rákiált)* Mint nő!

GIZELLA Nem tudom... *(szinte suttogva)* Mikor megkérdezte, hogy König úrral... „miattam”? – azt hittem, minden vér az arcomba megy...

ANIMUS Miért nem mondtad, hogy igen?

GIZELLA Az nem lett volna igaz...

ANIMUS De ez sem!

GIZELLA Nem... nem miatta, ő csak segített... ha nincs ott, nem lett volna erőm kimondani... de nem miatta... *(Az órára néz)* Vajon visszajön... mikor jön...
ANIMUS Ki tudja? Lehet, hogy ma, lehet, hogy egy hét múlva... ne várd! Ül le, és dolgozz! Ne várj rá...

Gizella leül a kisasztalhoz, maga elé húzza a kéziratokat.

Animus elnyúl a heverőn, nézi

GIZELLA *(olvas)* „...május elsején Bázelen furcsa köd ereszkedett” Nem bírok figyelni...

ANIMUS Olvasd lassan, hangosan... szedd össze magad!

GIZELLA „furcsa köd ereszkedett le hajnaltájt – vessző – amely végtelenül száraz, fojtó levegőt hozot – két té – Szaga olyan volt, mint az égetett mészé...” Arra gondoltam, hogy...

ANIMUS Figyelj oda!

GIZELLA Nem tudok... inkább gyöngyöt fűzök... szóval arra gondoltam, hogy valamelyik hétvégén... *(megszúrja az ujját)* Nézd, kibuggyant a vér is... milyen gömbölyű...

ANIMUS Fűzd fel !

GIZELLA Ennek emlékére csinállok egy tiszta fehérét... Ha jön... vajon mikor jön?

ANIMUS Ki tudja...

GIZELLA Mindjárt négy óra. Megígérte, hogy eljön... ha nem, akkor holnap elmegyek én... személyesen...

ANIMUS Várd meg, hogy ő jöjjön... Ne add ki ennyire magad...

GIZELLA Jó, majd meglátom... most menj, hagyj magamra!

ANIMUS Később visszajövök... sötétedéskor...

GIZELLA *(nevetve)* Ha nem találsz itt, elmentünk... későn jövök.

ANIMUS Majd nézlek a holdról... ma olyan, mint a melled...*(eltűnik)*

GIZELLA Szégyentelen! *(A tükörhöz megy, felágaskodik, kibontja a blúzt, megnézi)* Nem is olyan! *(kuncog)* Inkább, mint egy nagy fehér kavics...

Kopognak

Gizella összerántja magán a blúzt. Arca vörös.

5. jelenet

Orvos, Gizella

GIZELLA Szabad. *(gyorsan leül a kéziratok mellé)*

ORVOS *(belép)* Nem is csodálkozik, hogy ilyen hamar visszajöttem...

GIZELLA Megígérte... Elvehetem a kabátját? *(Felakasztja)*

ORVOS Megvan még a teám?

GIZELLA Elfőtt. De odateszek egy újat...

ORVOS Ne fáradjon, nem szeretem a teát.

GIZELLA *(nevet)* Akkor miért kérdezte?

ORVOS Hogy nevetni lássam...

GIZELLA Maga is szeretne?

ORVOS Nevetni?

GIZELLA Ühüm.

ORVOS Nem tudom... nem szoktam... ritkán...

Csend. Hallgatnak.

GIZELLA Gondolom, sokat dolgozik...

ORVOS Gyakran bentmaradok, néha éjjel is... észre sem veszem...

GIZELLA És mit szólnak otthon?

ORVOS Semmit. Egyedül élek...

GIZELLA Egyedül? S a szülei?

ORVOS Apám él csak Szabadkán... anyám kiskoromban meghalt... talán ezért lettem orvos... hónapokig feküdt... gyomorrák... sokat szenvedett... a végén már a morfium se segített... nem is hagyta, hogy beadják... hihetetlen kemény, szívós természete volt... ott álltak a fiolák az ágya mellett... de nem, tiszta aggyal akart elmenni... ilyen nő volt...

GIZELLA Sajnálom.

ORVOS Nekem csak ilyen komor történeteim vannak... de már megszoktam őket... a maga édesanyja legalább nem szenvedett... azt hiszem, egyedül csak maga miatt aggódott...

GIZELLA Ne beszéljünk erről!

ORVOS Nem bánta meg, hogy így döntött? Nem lehet könnyű így, egyedül... bezárva egy fehér szobába...

GIZELLA Nem vagyok bezárva... néha kimegyek ide-oda sétálni... sokszor kimegyek... ha kedvem van... a Szigetre... sokszor...

ORVOS Furcsa, hogy soha nem találkoztunk... én is lejárrok néha...

GIZELLA Egyszer menjünk együtt... vagy találkozzunk ott...

ORVOS Biztos összefutunk előbb – utóbb

GIZELLA Holnap lemegy?

ORVOS Az olyan bizonytalan... néha rámjön, elindulok, aztán félúton meggondolom magam...

GIZELLA És ha meggondolja, hová megy?

ORVOS A kórházba... vagy haza... mindegy, rám nem lehet számítani...

GIZELLA Vasárnap sem... hétféteken?

ORVOS Az mindegy... koncertre sem járok, mert pontosan kezdődik... hétkor az operában... az Akadémián fél nyolckor... a partitúra pedig akkor, amikor kinyitom...

GIZELLA Hogy? Maga olvassa a zenét?

ORVOS *(mosolyog)* Ühüm...

GIZELLA És hallja?

ORVOS Évekig zongoráztam... De ne rólam beszéljünk... Reggel mutatni akart valamit... valami érdekeset...

GIZELLA Igen! Nagyon büszke lesz rám! Van egy védencem.

ORVOS Micsoda?

GIZELLA Egy diák. Németből fordítok neki... Orvosnak tanul, mint maga.

ORVOS És mitől védenc?

GIZELLA Elengedtem neki a munkabér felét... olyan szegény, semmi keresete...

ORVOS Furcsa teremtés maga! Legalább jóképű?

GIZELLA Nem tudom.

ORVOS Hogyhogy?

GIZELLA A Tanár úr közvetít... így véd a csábítóktól... nem hiszi?

ORVOS Nem tudom, mikor játszik velem és mikor komoly...

GIZELLA Akkor nézze meg! Mit ír itt?

ORVOS Zeitschrift für Neuropsychiatrie... és ezt maga megérti?

GIZELLA Szótárral... a többi meg érzem.

ORVOS Hogyhogy érzi?

GIZELLA Elképzelem... itt van például az az eset, amit meg akartam mutatni... épp ebben a számban... a bécsi klinikán kezelnek egy nőt, aki nem látja az emberek fejét. Így! *(Kezével eltakarja az Orvos arcát)* Minden egyebet jól lát, a fákat, kirakatokat, az állatokat egészben. Csak az arcot, a vonásokat, a szemet nem. Senkiét. A férjéét sem.

ORVOS *(keményen, szinte durván)* Ez rossz játék! Vegye le a kezét! Nem szeretem, hogy ilyesmikkel foglalkozik!

GIZELLA Miért?

ORVOS Félttem magát!

GIZELLA Engem? Ki beszél itt rólam?!

ORVOS Senki.

GIZELLA Akkor miért félt?

ORVOS Amióta egyedül van, nagyon megváltozott. *(Pillanatnyi zavar – nem tudja, szóba hozza-e a naplót, Animust)* Gizella! Ígérje meg, hogy többé nem olvas ilyesmit...

GIZELLA Azt hittem, örülni fog, hogy velem erről is lehet beszélni... azt hittem, hogy... *(elhallgat)*

ORVOS Nem akartam megbántani. Ne haragudjon. Úgy látszik rossz napom van... *(feláll)*

GIZELLA Elmegy?

ORVOS Nem szeretném elrontani az estéjét...

GIZELLA És mikor jön?

ORVOS Hamarosan. Aludjon jól.

GIZELLA *(kikíséri, az ajtóból utánaszól)* Maga is. *(Visszajön. Dühében lecsapja a villanyt.)* A fene egye meg!

6. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS Hogy nem unod ezt a rengeteg lateiner dumát! Kibeszéled a vágyat az emberekből!

GIZELLA *(magára húzza a takarót)* Aludni akarok!

ANIMUS „Aludjon jól... nem szeretném elrontani az estéjét...” *(hátrahúzódik, nézi a lányt)*

GIZELLA Inkább menj el! Nem tudok aludni, ha itt vagy...

Animus eltűnik, pár pillanatnyi csend

Most hol vagy?

Felgyújtja a kislámpát, körülnéz

Jobb is!

Eloltja a lámpát. Forgolódik.

Miért nem szólsz!? Haragszol?

Felgyújtja a lámpát

Felkel, benéz a függöny mögé, a szekrény mellé. Mindenütt, ahol Animus meg szokott jelenni

ANIMUS *(az anya ágyában fekszik)* Nézz magadra! Lóg a harisnyád, vörös a szemed, ápolatlan vagy és keserű! Ülsz a kisasztal mellett kopott feketében, halott vágyaiddal, mint egy elhagyott kaptár... elől a nagy lyuk, belül a dohszag!

GIZELLA Mit csináljak...

ANIMUS Olcsó kis majom vagy! Aludj jól!

GIZELLA *(pánikban)* Ne menj el! Meghalok egyedül...

ANIMUS Mit akarsz tőle?

GIZELLA Nem tudom... Jó, ha itt van...

ANIMUS Szeretnéd, ha hozzád érne?

GIZELLA Nem... Nem tudom...

ANIMUS Hazudsz!

GIZELLA *(hallgat)*

ANIMUS Szeretnéd?

GIZELLA Miért gyötörsz ezzel?

ANIMUS *(üvölt)* Merj nő lenni, az istenit! Ébreszd fel a vágyát... Hívjad... Engedd közel magadhoz! *(játssza)* Még közelebb! Még! Hagyd, hogy megfogja a kezéd. Engedd el magad, így... megsimogatja a karodat, végig a kékes ér nyomán... a könyökedig... hunyd be a szemed... érzed?... orra az arcodhoz ér... ne félj... keze lesiklik a derekadra... magához húz! *(hirtelen ellöki)* Eh, eredj innen! Állsz, mint egy fadarab!

GIZELLA De én nem így akarom!

ANIMUS Hát hogy?

GIZELLA Nem tudom...

ANIMUS Soha nem fogod megkapni!

GIZELLA Tegyek úgy, mintha elszédülnék?

ANIMUS Bizzál magadban vonzó vagy, izgalmas lehetsz... mint anyád!

GIZELLA Én nem tudok olyan lenni... félek... nem tudom, mit tegyek... nem tudom... úgy elfáradtam...

ANIMUS Aludjál! *(lefekteti)*

GIZELLA Ne menj el, míg ébren vagyok... huzigáld a hajamat... az jól esik... olyan reménytelen ez... nem tudom, hogy merjem-e... félek... jó lenne... vajon holnap eljön?

ANIMUS Nem tudom.

GIZELLA És ha nem?

ANIMUS Akkor nem jelentettél neki semmit...

GIZELLA Olyan jó lenne... nem félni...

ANIMUS *(főlé hajol, simogatja, súgja)* Tedd meg! Ne félj!

A hajnal neszei. Szürkén dereng a tetőablak.

Kisüt az az éles kis sugár, fehérén izzik az asztalterítő.

Animus halkán, szaggatottan számol, mint lassú dobpergés.

Egy, ki a rétre megy...
kettő, csipkebokorvessző...
három, a páromat várom...
négy, körbe száll a légy...
öt, beborít a köd...
hat, vérbe fül a nap...

7. jelenet

Gizella, Animus

GIZELLA *(felriad)* Micsoda éjszaka! *(felül, nézi a fehér virág árnyékát a falon. Mint egy fej.)*

Odamegy a kisasztalhoz. Kinyitja a naplót.

Izgatottan írni kezd. Animus megjelenik a háta mögött

„...egész éjjel öldökölt, egyre erőszakosabb... olyasmire akar rávenni, ami már nem én vagyok...”

ANIMUS Tudod, hogy nem ezt akarom!

GIZELLA *(megijed, de ír tovább)* „Teljesen kiforgat magamból...”

ANIMUS Magad elől menekülsz!

GIZELLA „Minden erőmmel, gondolatommal ellenállok neki...”

ANIMUS Rajtam kívül nincs senkid...

GIZELLA „Ezentúl csak azt teszem, amit én jónak látok...”

ANIMUS De ki vagy te?

GIZELLA Hagyj békén!

ANIMUS A betűk fognak megenni, mint a tetvek... te sehonnai nemtelen!... Békülj ki velem és boldoggá teszek!

GIZELLA Elég volt! Elég! *(befogja a fülét)* Nem akarom...

ANIMUS Hallgass meg... Békülj ki velem... Hallod?

GIZELLA Nem akarom!... hagyj magamra!... hagyj békén!

Kopognak.

8. jelenet

Orvos, Gizella

ORVOS *(hangja kintről)* Gizella! *(újra kopog)* Bejöhetek?

Kis ideig vár, majd benyit.

Látja az asztalnál ülő lányt, görcsösen a fülére szorított kézzel

Gizella?!

A lány nem felel, nem hallja.

Orvos odalép hozzá, megérinti a vállát.

Gizella megijed, felugrik, majdnem feldönti az asztalt

Bocsásson meg, nyitva volt az ajtó...

GIZELLA *(ijedten nézi az Orvost)* Maga?

ORVOS Valami baj van?

GIZELLA Nem... Nincs... nem hallottam, hogy bejött...

ORVOS Azért jöttem ilyen korán, mert jó hírt hozok.

GIZELLA Nekem?

ORVOS Sikerült megszerezni az állást!

GIZELLA Milyen állást?

ORVOS Ma reggel beszéltem a főorvossal... felveszik ápolónőnek... egyelőre kiegészítői státuszba, de hatvan koronát kap!

GIZELLA *(bólint)* Mint apa nyugdíja...

ORVOS Hétfőn kezdhet. Van valami köpenye?

GIZELLA Fehér? Nincs.

ORVOS Majd adok egyet, azt átalakítja... nem is örül? Nem könnyű ám bejutni oda.

GIZELLA A maga osztályán leszek?

ORVOS Nem, ott ápolónői vizsgát kérnek... de idővel átkerülhet... meg ez most jobb is magának...

GIZELLA Miért, ez hol van?

ORVOS Az ortopédián. Ott majd olyanokat lát, hogy megfélekedezik minden bajáról... nyílt, szilánkos lábszárcsont és társai... de ne féljen, azért jó a hangulat... a fődoktor vidám, harsány ember... zeng az alagsor a kacagástól... dolgozik a Gipszes Pali

GIZELLA Így hívják?

ORVOS Mint minden rendes ortopédet... már nagyon kíváncsi magára, mondtam, hogy bátor lány... boncolást is látott...

GIZELLA Ezt is tudja?

ORVOS Mindent. Egyébként ismeri magukat... még a régi időkből... emlékezett, hogy milyen szép hangja volt az édesanyjának...

GIZELLA *(feszülten)* Azt is tudja, hogy... mi történt aztán... a többit...

ORVOS Igen. Beszélgessen vele erről...

GIZELLA *(lesüti a szemét, hallgat)*

ORVOS Nincs ebben semmi! Hozzátartozik az életéhez...

GIZELLA Nem akarom...

ORVOS Meglátja, hogy befogadják... a doktor úr nagyon jószándékú... segíteni fog.

GIZELLA Nem akarom.

ORVOS Miért?

GIZELLA *(hallgat)*

ORVOS Az édesapja miatt?

GIZELLA *(hallgat)*

ORVOS Ahogy gondolja... Hétfőn reggel magáért jövök...

GIZELLA Együtt megyünk! És munka után is megvárom ...

ORVOS Attól tartok, hogy általában én végzek előbb... maguknál sokkal több a munka, de a túlórárt megfizetik...

GIZELLA Persze, értem... meg hogy is jönne el az ember, ha épp behoznak valakit. De napközben találkozhatunk, nem?

ORVOS Ha akarjuk, sem kerülhetjük el egymást...

GIZELLA És ha éppen szabad vagyok, felszaladok magához, meglátogatom...

ORVOS Ezzel vigyázzunk... Nem szeretném, ha megszólnák miattam... a maga érdekében... ugye, megérti?

GIZELLA És akkor?

ORVOS Majd kitalálunk valamit, jó?

GIZELLA *(bólint)*

ORVOS Délután visszajövök, hozom a köpenyt. Meglátja, milyen jó dolga lesz!

GIZELLA Hánykor jön?

ORVOS Négykor, amikor végzek.

GIZELLA Várni fogom.

Kikíséri az orvost. Animus előlép az árnyékból

9. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS Világos, nem?

GIZELLA *(belevág)* Törődik velem.

ANIMUS Le akar rázni. Milyen ingerült lett, amikor azt kérdezted *(a lányt utánozva)* „És akkor? Nem találkozunk soha?” – Hát persze, hogy nem... ott leszel elásva a csontok között!

GIZELLA Nem igaz! Hétvégeken találkozunk!

ANIMUS Ezt mondta volna? Nem hallottam.

GIZELLA Ezt gondolta... A kórházba tényleg nem lehet... megszólnának... én hiszek neki...

ANIMUS Ügyesen kitalálta... elintéztet téged egyszer és mindenkorra...

GIZELLA Miért? Kije vagyok én neki? Senkije! Ha nem akar találkozni, egyszerűen erre fele sem nézne többet... úgy örült, hogy sikerült megszereznie az állást... sokan évekig várnak... ő elintézte nekem két nap alatt... én hiszek neki...

ANIMUS Önáltatásban verhetetlen vagy... Nem látod, hogy bánik veled?

GIZELLA Hogy?

ANIMUS Sehogy!

GIZELLA *(egyre idegesebb)* Nem igaz! Nem mond semmit... de én hallom a szavakat... de ott vannak a nézésében, a szemében...

ANIMUS Ahogy a két szem beszélget! Ne félj, mert a kórházban nem fognak... úgy suhan el melletted, mint egy fehér árnyék „Csókolom, Gizella, jól van!”

GIZELLA Nem! Ő nem ilyen! Ragaszkodik hozzám!

ANIMUS Nézz a szemembe, és mondd még egyszer!

GIZELLA *(próbálja újra elmondani, a sírás határán)* Ő... nem ilyen...

ANIMUS *(maga felé fordítja Gizella arcát)* A szemembe!

GIZELLA *(sír)* De akkor miért nem hagy békén?! Miért jön?! Mit akar tőlem?!

ANIMUS Semmit! Csak te akarsz...

GIZELLA Soha nem hívtam... nem keresem...

ANIMUS Lehet, hogy kezdetben érdekelted... de már nem kellesz neki, ez világosabb, mint a nap...

GIZELLA Elejtett, mint egy értéktelen semmit... Éljen nyugodtan és élvezze az életet... én mindent neki adtam...

ANIMUS *(megsimogatja az arcát)* Elég, nyugodj meg... ne sírj... még a szádba is befolytak a könnyek...

GIZELLA Nem számít.

ANIMUS Eredj, mosd meg az arcod... Mindjárt négy óra!

GIZELLA Nem érdekel.

ANIMUS Hamarosan jön... ne lássa vézna kis lelkedet... szedd össze magad... Csakazértis!

GIZELLA Mindegy. Lássa.

ANIMUS Tarts ide az arcod... *(letörli a könnyeit)* Gyere! Egy-kettő mosakodni.

Megfogja a kezét, a „konyhába” vezeti

GIZELLA Nem akarom látni.

ANIMUS *(a szekrényhez megy, kiveszi a zöld ruhát)* Akkor ezt mondd meg neki! Küldd el!

GIZELLA „Nem akarok többé találkozni magával”

ANIMUS Így!

GIZELLA És becsukom az ajtót!

ANIMUS Vedd fel ezt!

Gizella, mint egy alvajáró, odamegy, hagyja, hogy Animus ráadja a ruhát

GIZELLA S ha nem jön el?

ANIMUS Eljön.

GIZELLA Máskor már itt szokott lenni... mindjárt negyed öt...

ANIMUS Fordulj meg... Lássalak! Ne vegye észre, hogy sírtál... *(Az anya éjjeliszekrényéből elővesz egy arcpíros dobozt)* Eh, kiszáradt! Legalább száz éves!

GIZELLA Az anyámé volt!

ANIMUS Nem baj, így is szép vagy... ha mosolyogsz! *(előveszi a füzérből a fehér gyöngyöt, a lány nyakába teszi)* Menj, nézd meg magad!

GIZELLA Nem kell! Hagyj magamra... *(Leül a heverőre, Animus visszahúzódik a függöny mögé.)*

10. jelenet

Orvos, Gizella

Orvos egyet koppant és belép.

Leplezhetetlen spicces jókedv árad belőle

ORVOS Ez igen! Hogy kicsípte magát! Forduljon meg, hogy teljes szépségében lássam!

Gizella feláll, apatikusan, mintha rugóra járna, megfordul

Haragszik? Kicsit megkéstem... valakit köszöntöttünk, nem tudtam elsabadulni. De hoztam magának is. Egyszerűen zsebrevágtam egy likőröcskét...

Ugyanazzal a jasszos mozdulattal, ahogy eltette, az asztalra penderít egy háromdecis, metszett üveget

Poharat a „konyhából”, ugye? *(Útközben)* Elvégre mi is ünnepelünk... hogy maga állásba kerül!

GIZELLA *(alig hallhatóan)* Nem kerülök.

ORVOS *(visszajön a poharakkal)* No, nem mond semmit?

GIZELLA Nem kell.

ORVOS *(félreérti)* Olyan nincs! Erre muszáj koccintanunk!

GIZELLA Az állás nem kell.

ORVOS Tessék?

GIZELLA Nem megyek dolgozni a kórházba.

ORVOS Hogyhogy?

GIZELLA Nem megyek.

ORVOS Miért?

GIZELLA Nem akarok.

ORVOS Ilyen lehetőség nincs mindennap... csak az én kedvemért veszik fel...

GIZELLA Tudom.

ORVOS És akkor? Miért? Magyarázza meg, hogy miért! Az ortopédia miatt?

GIZELLA Nem.

ORVOS Akkor miért? Valami oka kell legyen!

GIZELLA Nem akarok.

ORVOS Gizella! Mondja meg őszintén, azért döntött így, mert akkor majd ritkábban találkozhatunk?

Hosszú csend

GIZELLA Nem.

Hallgatnak

ORVOS Nem értem magát... nem tudom, mi jár a fejében...

GIZELLA Semmi.

ORVOS Hát jó... maga tudja. *(csend)* Igyunk egy kortyot, hátha attól kisüt a nap. Hogy is volt? *(tölt mindkettőjüknek)* „A nemtudommilyen Nofretetére...”

GIZELLA Nofernofrauton...

ORVOS Igen, úgy! „Aki éljen és legyen ifjú örökkön örökké!”

Koccintanak, isznak.

Gizella továbbra is apatikus, mintha félálomban lenne

ORVOS És most egyet rám is?

GIZELLA *(bólint)*

ORVOS *(tölt)* De akkor maga is mondjon himnuszt...

GIZELLA Ehnatonra, a diadémok urára...

ORVOS És a vesekövékére!

GIZELLA „kinek élete hosszú legyen... *(nagyon szomorúan, szinte magának)* ...hogya sokáig élvezze az életet?”

Isznak

ORVOS Most már jobb egy kicsit, ugye?

GIZELLA *(halvány mosollyal bólint. Lassan hatni kezd az alkohol)* Még kérek!

ORVOS Ennyi van. Ezt megfelezzük, jó! *(kitölti az egészet)* Most mondjunk valamit, együtt, egyszerre. Egy, kettő, három, és...

MINDKETTEN Magára!

ORVOS Ezt az összhangot!

GIZELLA Kitalálta, mire gondolok.

ORVOS Dehogysis! Hisz én magára gondoltam, maga meg rám... Ez kettő!

GIZELLA Mégis egy.

ORVOS Olyan szép, amikor mosolyog... erről jut eszembe, hogy a szabadkai nagyapám egy hatalmas házban lakott, egyedül, rengeteg sok szobában. Amikor nála nyaraltam, mindig szaladtam hozzá „Api, egér motoz a szobámban!” Rámnézett komolyan: „motoz?!” Majd még komolyabban hozzátette: „Ha egér az illető, cincogjon”! Mindig így mondta: „ha egér az illető...”

GIZELLA Ez hogy jutott eszébe?

ORVOS Magáról. Ha nő az illető, mosolyogjon!

GIZELLA És ha férfi?

ORVOS Akkor?

GIZELLA Akkor vesse le a zakóját!

ORVOS Micsoda? Magát lehetetlen követni!... Hogy függ ez össze?

GIZELLA Mint én az egérrel. *(Nyúl a zakóért)* Megengedi?

Orvos feláll, leveti a zakóját, Gizella nyújtja a kezét, hogy elvegye tőle.

ORVOS *(megfogja a kezét)* Hogy remeg...

GIZELLA ... engedje, hogy én vezesse a kezét... végig az ér kékes nyomán...

ORVOS Mit csinál?

GIZELLA Ne húzza el a kezét! Bennem is rengeteg szoba van, ahol egyedül őgyelgek... szakítson ki onnan... kapjon fel, és forgasson, hogy csak tántorogni és vándorogni tudjak utána... *(lassan egészen befordul az Orvos ölelésébe)* Szorítson magához! Még! Szorítson! Erősebben...

ORVOS Ne...

GIZELLA Ó, ne húzódjék el... fogjon át...

ORVOS Nem lehet...

GIZELLA Miért? Nem tetszem?!

ORVOS De... de nem akarom...

GIZELLA Ne húzódjék el, elsüllyedek szégyenemben...

ORVOS Holnapra mindketten megbánnánk...

Az Orvosnak sikerül kiszabadulnia a lány öleléséből.

Gizella a heverőre veti magát, arcát elrejtí az orvos elől

GIZELLA Ne beszéljen! Ó, Istenem!

ORVOS Ne sírjon, nem történt semmi!

GIZELLA Hallgasson! Menjen el!

ORVOS Nem hagyhatom így!

GIZELLA Ne érjen hozzám!

ORVOS Nyugodjon meg! Próbáljon megérteni engem is...

GIZELLA Ne beszéljen! Kérem!

ORVOS Akkor nézzen rám!

GIZELLA Hagyjon!

ORVOS Ha elmegyek, megnyugszik?

GIZELLA *(hallgat).*

ORVOS   Menjek el... ezt akarja?

GIZELLA   De ne búcsúzzon el!

A férfi egy darabig zavartan álldogál a heverő mellett.

Gizella már nem sír. Az Orvos felveszi a zakót a földről, elindul kifele.

Az ajtóban megáll, nézi a lányt, látszik, hogy mondani akar valamit. Végül csak annyit mond – szinte magának, a küszöbön.

ORVOS   Furcsa lány... furcsa nő maga.

Kimegy. A konyha függönye mögül előlép Animus

11. jelenet

Animus, Gizella

ANIMUS   No, te zsidó Kleopátra! Ezt jól megcsináltad! Most már ruhában is aktot állhatsz neki, olyan meztelen vagy!

GIZELLA   Hagyj békén!

ANIMUS   Megijedt tőled, ahogy összeakadt szemmel, lihegve kapaszkodtál a nyakába „kapjon fel és forgasson...”

GIZELLA   Elég! Undorodom tőled!

ANIMUS   Nem kellesz neki. Azt hitted, hogy anyád molyrágta zöld bársonyában nem tud ellenállni neked... nem nő vagy te, csak egy elhanyagolt hüvely... egy asszonyi test múmiája!

GIZELLA   Szörnyeteg! Rettegek magamtól, amióta megjelentél... A legsötétebb mélyemből kúszol elő...kiforgatsz magamból... maholnap bújnom kell az emberek elől...

ANIMUS   Felszabadítalak!

GIZELLA   Mindent kiölsz belőlem!

ANIMUS   Hogy szabad légy!

GIZELLA   Szabad, mire?

Hosszan, gyűlölettel nézik egymást

ANIMUS   Te az enyém vagy, az én eljegyzett menyasszonyom!

GIZELLA   *(döbbenet)* Dehát te senki vagy!

ANIMUS   Minden én vagyok! Én vagyok a szépség... a szenvedély, ami kifordít magadból, én vagyok a fájdalom és a gyönyör... Senki más nem fog boldoggá tenni, csak én... *(Animus rajongó szavai lassan hatni kezdenek Gizellára)* Én érzem a gyönyört, amikor kezed a melleidhez ér, és engem feszít a fájdalom, amikor egymagadban hánykolódsz az ágyon... Szerezd meg magadnak, neked és nekem tested elernyedésének örömét. Engedd, hogy én vezessem a kezed... *(megfogja a lány kezét, végigvezeti a nyakán, vállán, mellén)* Érzed? *(továbbviszi a derekára, hasára, vénuszdombjára)* Engedd tovább!

GIZELLA   Nem! *(próbál kiszabadulni Animus kezei közül)*

ANIMUS   Rajtam kívül nincs boldogság számodra!

GIZELLA Nem akarom!

ANIMUS Csurog rólad a víz: nászunk magzatvize. Engedd a világra jönni!

GIZELLA Soha!

ANIMUS Harapófogóval is kiveszem belőled!

GIZELLA Nem... nem engedem!

ANIMUS *(lelőki az ágyra)* Akkor készülj fel az utolsó táncra! Nézzél meg jól mindent, és búcsúzzál, mert hamarosan kiszökik a világosság belőled, és nem fogod tudni megkülönböztetni a jót a rossztól.

GIZELLA Adj időt... Egy napot adj!

ANIMUS Hiába! Senki el nem vehet tőlem!

GIZELLA Egyetlen napot!

ANIMUS Még egyet?... Egy nap haladékot a reménytelennek? Jó. Tied a holnap.

Visszahúzódik. Vele együtt kihunynak a fények is. Sötét.

Gizella bebújik a takaró alá. Egyfolytában mondogatja, lihegi „Óh, Mária Szklodovszka, segíts!” Lassan hajnalodik. Megjelenik az a kis fényes sugár, de most nem számol senki. Némán huny ki.

12. jelenet

Gizella

Gizella odaül a kisasztalhoz, kitép egy üres lapot a naplójából, kétségbeesetten ír.

GIZELLA „Egész éjjel le sem hunytam a szemem. A szorongás gomolyagra gyúrta lelkem maradványát, majd leöntötte a szégyen keserű, maró nedvével. *(összegyűri, eldobja, újat tép)* Maga jól ismer engem, tudja, hogy sem szemérmetlen, sem gátlástalan nem vagyok. *(összegyűri, újat kezd)* És most mégis bújnom kell maga elöl szégyentelen viselkedésem miatt, amit mértéket vesztő reményeim és a maga közelsége okoztak. *(kétségbeesetten összegyűri, újat tép)* Könyörgöm segítsen, mert csak maga segíthet rajtam. Ha nem segít, elvesztem.

Gizella”

Kopognak

Gizella döbbsen mered az ajtóra.

13. jelenet

Gizella, König

GIZELLA Ez lehetetlen! *(fennhangon)* Nyitom, azonnal nyitom! *(Belenéz a tükörbe. Eszébe jut, hogy tegnapi a szerencsétlen zöld ruha van rajta)* Egy pillanat... Magamra kapok valamit és jövök! *(Átveszi a szokott kopottat, megmossa bohóccá sírt arcát)* Jövök!

Kinyitja az ajtót, ott áll König János egy csokor sárga krizantémmal

KÖNIG Bocsánat. Csak én vagyok.

GIZELLA *(úgy nézi, mint egy jelenést)*

KÖNIG Ma van édesanyja halálának fél éves évfordulója, gondoltam feljövök, gyújtsunk meg egy gyertyát az emlékére...

GIZELLA *(bólint)*

KÖNIG Bejöhetek?

GIZELLA *(félreáll az útból, inti, hogy jöjjön be)*

KÖNIG Hogy megváltozott itt minden... világosabb van... akkor nyilván nem illett volna... szegény Margitka! Nagyon hiányzik?

GIZELLA *(némán inti, hogy igen, hiányzik)*

KÖNIG Nekem is! Sokszor gondolok arra, hogy vajon jól van-e, nincs-e szüksége valamire... aztán észbekapok, hogy meghalt... Hova tegyem a virágot? *(Körülnéz)* Ide a másik mellé jó lesz? Megférnek, nem? Ilyet is hozhattam volna, van a bolt mellett... de ilyen alkalomra inkább ez való... Leülhetek?

GIZELLA *(alig hallhatóan)* Tessék, üljön le.

KÖNIG És maga hova ül?

GIZELLA Oda.

KÖNIG Nem akar inkább ideülni... a párnája is itt van...

GIZELLA És maga?

KÖNIG Én majd állok... amikor meggyújtjuk a gyertyát, úgyis fel kell állni...

GIZELLA Akkor gyújtsuk meg.

KÖNIG Itt a gyufa.

GIZELLA És gyertya?

KÖNIG A fene egye meg! Azt nem hoztam!... Olyan izgatott voltam, minden kiment a fejből... a kisebbik lányomra sem adtam szoknyát... néztem, hogy szaladgál pucéran a konyhában, de nem vettem észre... és amikor indulnék, mondja a nagyobbik... tudja...

GIZELLA Lonci...

KÖNIG *(örömmel)* Igen, a Lonci! Azt mondja, hogy „apuka, Anna ma egész nap pucéron fog szaladgálni? Én is úgy akarok!” – hát akkor látom, hogy milyen bolond apjuk van...

GIZELLA És aztán ráadta?

KÖNIG Rá. A kicsi, az mindent értett, meg is kérdezte: „a mamikához mész, apa?” Most mondja meg, annyi idő után...

GIZELLA Ne beszéljünk erről, jó?

KÖNIG Minek feltépni a régi sebeket...

GIZELLA *(szinte magában, öngúnnyal)* Az én lelkem úgysem egyéb már egy nagy sebnél...

KÖNIG A kicsit is eladtam, hogy ne emlékeztessen magára...

Gizella bólogat, látszik, hogy máshol jár, János is elhallgat, fészeng

Gizella, kérdeznék valamit... csak nem tudom, hogy mondjam...

GIZELLA Rólunk?

KÖNIG Nem... a gyertyáról... Ott van az a három szál... tudom, hogy az maguknak szent dolog... de mi lenne, ha azokat gyűjtanánk meg... végül is ebben a hitben halt meg, nem?

GIZELLA Persze. Az jó lesz...

KÖNIG *(odamegy az éjjeliszekrényhez, leveszi a csipkét a hanukka-gyertyatartóról)*
Vegyem ki őket, vagy lehet mindenestől?

GIZELLA Hozza ide mind.

KÖNIG Maga akarja meggyújtani?

GIZELLA Igen...

König odahozza, leteszi a kisasztalra.

Gizella meggyújt három új gyertyát.

Halkan, lélegzetfinoman énekelni kezdi azt az áldást:

Háne rot hálalú ánachnú
mádlíkim ál hániszim
Veál hánifloát ve ál,
hácsuvot veál hámilchámot...

Lassan fejére teszi a csipkefátylat.

Teljesen magába zárja az emlékezés, az ima.

König esetlenül álldogál mögötte.

KÖNIG Nem baj, ha én is dúdolólok?

Gizella nem felel, talán nem is hallja.

Az ének véget ér, Gizella leül, nézi a gyertyát.

KÖNIG Nyugodjék békében, és legyen boldog a túlvilágon. *(megérinti a lány vállát)*
Gizella. Leülhetek egy kicsit?

GIZELLA Nem tudom megkínálni semmivel... esetleg teával?

KÖNIG Köszönöm, de nem akarok sokáig a terhére lenni...

GIZELLA Nem zavar... jó, hogy eljött...

KÖNIG Ennek örülök... olyan nehezen szántam rá magam... megérti, ugye?

GIZELLA Igen.

KÖNIG Sokat gondoltam magára... úgyis, mint... már elnézést... asszonyra, de úgy is, hogy vajon nincs-e szüksége valamire... mert én...

GIZELLA Nincs.

KÖNIG Hagyja, hogy mondjam el... olyan nehezen állnak össze bennem ilyenkor a szavak... szóval én nagyon megszerettem magukat... és már nincs bennem harag... de nem erről akartam beszélni... nekem nagyon sokat jelentene, ha időnként megajándékozhatnám valamivel...

GIZELLA De König úr!

KÖNIG Ne szakítson félbe, nagyon kérem! Engedje meg, hogy évente kétszer-háromszor, névnapkor, karácsonykor valamivel meglepjem...

GIZELLA De miért?

KÖNIG Szeretetből. Az édesanyja miatt is... kérem, Gizella!

GIZELLA De én ezt nem tudom viszonzni...

KÖNIG Örüljön, az elég nekem.

GIZELLA Nem tudom, hogy...

KÖNIG Nem utasítson el. Kérem. A kedvemért, jó?

GIZELLA Jó... de csak egyszer egy évben...

KÖNIG Válasszon, mikor?

GIZELLA Ma.

KÖNIG Ez pompás! Éppen ma! És mit szeretne? Hogy ne hozzak fölösleges dolgot?

GIZELLA Egy rövid ujjú fehér selyemruhát, övvel. És egy pár cipőt... meg egy Japara-golyócskát...

KÖNIG Hát még emlékszik? Látja, ez akkora öröm nekem...

GIZELLA Japarának írják, mert francia...

KÖNIG *(boldogan)* Úgy, úgy! És megengedi, hogy még ma visszajöjjek vele... hisz ma van ma?

GIZELLA Itthon vagyok egész nap... jöjjön!

KÖNIG Akkor rohanok... és nagyon köszönöm. Higyje el, ez olyan fontos volt nekem! *(kimegy)*

14. jelenet

Animus, Gizella

Gizella a szekrényhez megy, előveszi a kabátot, és a fekete cipőt.

Mire megfordul, Animus ott ül az ágyon. Nevet.

ANIMUS Mindig tudtam, hogy bárány vagy, de mégis kígyó!

Gizella nem válaszol. A cipőjét keni fekete krémmel

ANIMUS *(felveszi a levelet – olvassa)* Ezt most elviszed neki? Hátha! Próbáljuk meg újra...

Gizella hallgat, krémezi a cipőt.

ANIMUS *(kivesz egy szál krizantémot a vázából)* De jó szaga van ennek a halálvirágnak! *(Tépkedni kezdi a szirmait)* Szeret, nem szeret... *(míg csak egy szírom marad)* Nem szeret.

Gizella a cipőjét fényesíti, fel sem néz. Csak a kefe susogása hallatszik

Felragyog az a furcsa kis napsugár.

Sápadt és erőtlen most. Animus arcára süt.

ANIMUS A Nap újabban feltűnően veszít az erejéből. Egész kényelmesen bele lehet nézni máskor oly vakító korongjába. Sugaraiban nincs többé aranyfény...

GIZELLA *(megáll)* És?

ANIMUS Milyen jól tud gyilkolni a lehanyatló nap. Vörösbe hanyatlik hamarost!

GIZELLA Majd este!

ANIMUS Hamarost!

GIZELLA Messze van az még!

Felhúzza a fényesre suvickolt cipőt

ANIMUS Úgysem fog sikerülni... *(ingerülten)* Kösd fel magad a virágodra! *(odadobja Gizellának az egyszirmú szálát, és eltűnik a függöny mögött.)*

15. jelenet

Orvos, Gizella

Gizella a szekrényhez megy.

Rövid keresgélés után előveszi anyja táskáját.

Kopott tenyérrnyi ridikül, rézoroszlán csattal. Megtörli. Összehajtogatja a levelet. Beteszi a táskába

Kopognak

GIZELLA Ki az?

ORVOS *(hangja)* Én.

Kinyílik az ajtó. Az Orvos belép. Gizella döbbenten nézi.

Azért jöttem, hogy bocsánatot kérjek magától.

GIZELLA Miért?

ORVOS Tudtam... éreztem, hogy mi játszódik le magában... mégis hagytam, hogy idáig eljusson...

GIZELLA Miért?

ORVOS Nem tudom. Eleinte, úgy vettem, mint játékot... azt hittem, maga is... egyfajta játékos rokonszenv... aztán amikor rádöbbsztem, hogy már nem az... elhatároztam, hogy többet nem jövök... ezért nem jöttem fél évig...

GIZELLA Aztán mégis eljött...

ORVOS A kíváncsiság erősebb volt nálam... gondoltam, hogy még egyszer, egyetlen egyszer eljövök...

GIZELLA De aztán eljött másodszor is...

ORVOS Igen, mert akkor... amikor először voltam... be kell vallanom valamit, hogy megértsen... beleolvastam a naplójába...

GIZELLA A naplómba! Mikor?

ORVOS Akkor reggel, amíg magamra hagyott!

GIZELLA Hogy tehetete?!

ORVOS Ott feküdt az asztalon, nyitva... mint most...

GIZELLA Fogta, és elolvasta?

ORVOS Azt hittem, a csodák könyve... ugyanaz a füzet volt... Gizella, ki ez az Animus?!

GIZELLA Nincs ilyen!

ORVOS Dehát mindennap ír róla! Róla és rólam!

GIZELLA Nem írtam senkiről!

ORVOS Ne tagadja le, hiszen olvastam...

GIZELLA Csak kitaláltam... nincs senki...

ORVOS Nem igaz! Láttam, hogy miket ír...

GIZELLA Maga mindent tud rólam... én már teljesen meztelen vagyok...

ORVOS Segíteni akarok!

GIZELLA Segíteni?! Miért?

ORVOS Mert... szeretem, amilyen...

GIZELLA Szereti?

ORVOS Ritkán találkoztam ilyen különös világgal...

GIZELLA Akkor vigyen ki innen... vigyen magával... ne hagyjon egyedül! Megígérte, hogy egyszer elvisz...

ORVOS Hova vigyem?

GIZELLA Bárhova. Az utcára... a Szigetre... sétálni. Úgy meg fog lepődni, ha eljön értem...

ORVOS Ma nem tudok...

GIZELLA Várja valaki?

ORVOS Nem... dehogy...

GIZELLA Akkor jöjjön el...

ORVOS Inkább holnap... szombat van... elviszem valahová, jó?

GIZELLA Nem. Ma kell.

ORVOS Nem tudom biztosra ígérni...

GIZELLA Kérem! Olyan régóta készültem erre... jöjjön értem!

ORVOS Nem szeretem, amikor így rajong!

GIZELLA Este egészen más leszek. Csendes, fehér, illatos...

ORVOS És sétálni akar?

GIZELLA Bármit! Elvihet táncolni is. Ma különösen alacsonyan lesznek a csillagok... ilyenkor a legjobb táncolni... mintha közöttük repülnénk...

ORVOS Velem nehéz repülni... eléggé ügyetlen vagyok.

GIZELLA Majd én forgatom, repítem... csak jöjjön értem!

ORVOS Ennyire akarja?

GIZELLA Igen. Hétkor, jó?

ORVOS *(bizonytalan)* Nem tudom... meglátom...

GIZELLA Az ajtóban várom!

ORVOS Hát akkor...

GIZELLA Hétkor! – Ne! **Most** ne búcsúzzon el! *(Kikíséri az orvost. Visszaszalad a szobába.)* Hol vagy? Bújj elő! Velem akartál ujjat húzni, sötétség? Hová tűntél?... Látod? Győztem! Világos, mint a nap! Elvisz magával! Győztem! – Hogy is mertél velem kikezdeni! Felszabadítani engem, aki szabad vagyok! Aki erre születtem?

Énekel, táncol, szétszórja a kéziratlapokat.

A nyitvahagyott ajtóban megjelenik König.

16. jelenet

König, Gizella

KÖNIG Bejöhetek?

GIZELLA *(táncol tovább)* Persze, jöjjön!

KÖNIG *(belép, meglátja a szanaszét heverő lapokat)* Mi történt? A huzat? *(Leteszi a csomagot, kezdi felszedni a lapokat)* Segítek összeszedni.

GIZELLA *(nevet)* Hagyja! Úgyis szétszóródnak megint...

KÖNIG *(térdelve)* Olyan jó nézni magát, amikor vidám...

GIZELLA Énekeljen maga is... taramtata, taramtata, és most fordul, jobbal kezd... tararamram... tararamram...

KÖNIG *(átszellemülten)* Ez az, ami úgy hiányzik otthon! A vidámság... és fordul, újra tatam... tatatam, tararamram...

GIZELLA *(kifulladásra lerogy a heverőre)* Nem bírom tovább... elszédültem!

Arca kipirult az izgalmaktól, gyönyörű, extatikus, felhevült.

KÖNIG Most odaadhatom?

GIZELLA Elhozta?!

KÖNIG   Itt a ruha, a cipő... és a Zsápára-golyó... legyen nagyon boldog velük!

GIZELLA   Köszönöm, János... *(ügyetlenül megsimogatja az arcát)*

KÖNIG   Én köszönöm... nem bontja ki?

GIZELLA   Majd este...

KÖNIG   Biztos nagyon szép lesz. A selyem olyan jókedvű anyag, mint maga...

GIZELLA   *(dudorász, látszik, hogy máshol jár)* Ühüm...

KÖNIG   És ma este... amikor kibontja, fel is veszi?

GIZELLA   Mint a szél...

KÖNIG   *(izgatottan)* Gizella, mondanék valamit. Ne értsen félre! Én őszinte ember vagyok... Figyel?

GIZELLA   Figyelek...

KÖNIG   Ma olyan különleges, vidám nap van... kár lenne ágybavinni ezt a jókedvet... egyetért velem?

GIZELLA   Ühüm.

KÖNIG   Jöjjön el velem vacsorázni, ma este... fél nyolckor magáért jövök, utána hazakísérem. Beszélgetnénk, ha én feloldódom, nagyon jókat tudok mondani... elhiszi?

GIZELLA   *(megsimogatja a finoman zizegő csomagolópapírt)* Biztos gyönyörű!

KÖNIG   Mindenki magát fogja nézni. Középre kérem az asztalt, hogy lássák... olyan jókedvű, gyönyörű... nem tartom fel tovább, készüljön... mindjárt háromnegyed hét... fél nyolcra jövök, jó? Sietnie kell!

GIZELLA   Persze.

KÖNIG   Micsoda nap! Mintha nem is az én életem lenne! *(Kimegy)*

17. jelenet

Gizella, Animus

Ahogy becsukódik az ajtó, Gizella elkezd kibontani a csomagot.

Olyan finoman fejt le a papír hártóját, mintha valami törékeny állat lenne. Mikor megpillantja a ruhát, örömeben felsikolt.

GIZELLA   Mint egy menyasszony! *(kiteríti anyja ágyára, magához szoritja – belenézi a tükörbe)* Milyen különösen szép ma, Gizella... ez a fényes szín nagyon jól áll magának... forduljon meg, hadd lássam teljes szépségében... *(megfordul a magához ölelt suhogó ruhával)* ...és ha a lelkemet látná... sehol egy folt, csupa tisztaság és szépség... mint egy selyem-hómező... magának őrzöm... *(leül a naplójához)* Most új lapot kezdünk... új fehér lapot! *(Ír – nagy, könnyű, rajzos betűkkel, mintha ecsettel húzna őket)*

„Ahogy a holdkórosokat a Hold, úgy engem a Nap tart meg, mikor a tetőn, a gerincen járok. A leggyönyörteljesebb íge: az én Énemnek szállóképessége van. Jelenleg el sem képzelhető gyorsasággal fogom átszelni azt a Világúrt,

ami benne, a társamul választott férfiban rejlik.” *(Az órára néz)* Hú, mindjárt hét! *(kapkodni kezd, ledobja ruháját, a cipő pántja makacskodik, letépi)* Ó, ez a víz... Mindegy... csak az arcomat mosom meg...

Belebújik az új ruhába, megpróbálja felhúzni hátán a zippzárt.

Harcol, kinlódik vele. Nem megy. Megjelenik Animus

ANIMUS Segíthetek?

GIZELLA *(rámosolyog)* Mindjárt itt lesz...

ANIMUS *(bólint)*

GIZELLA Sál is van? *(megpróbálja felkötni, látszik, hogy járatlan az ilyen bonyolult női művészetekben)* Mindegy... így is jó, szabadon... hol a golyó?

Animus felveszi az asztról, odanyújtja.

Gizella beleteszi a mosdóvízbe, várja, hogy elolvadjon.

GIZELLA Hány óra?

ANIMUS Hét.

GIZELLA Pont?

ANIMUS Pont.

GIZELLA Pont kész vagyok...

Kinyitja az ajtót.

Hátralép, hogy az orvos egyből meglássa, ha majd megjön.

ANIMUS Nem jön el.

GIZELLA *(meglegyinti a sállal)* Zsápára!

Körülnéz a szobán, olyan jó lenne valamit csinálni.

Megnézi magát a tükörben. Visszajön az asztalhoz.

Egy-két perc nem a világ!

ANIMUS Persze.

Hallgatnak, várnak.

GIZELLA Megnézem, hátha épp jön... *(kinéz az ajtón, visszajön)* Mennyi az idő?

ANIMUS Öt perccel múlt hét...

GIZELLA Akkor jönnie kell... *(hallgatózik)* Nem hallasz valamit?

ANIMUS Nem...

GIZELLA Valaki jön! *(kinéz a folyosóra)*

ANIMUS Nem jön senki.

GIZELLA Megnézem, hátha ő az... Csak ide megyek a lépcsőfordulóig... *(kimegy, eltűnik pár pillanatra, visszajön)* Pedig tisztán hallottam.

ANIMUS *(feláll)* Negyed nyolc.

GIZELLA *(halk fájdalommal)* Becsukom az ajtót...

Körülnéz a szobában, hogy minden rendben van-e.

Elfújja a gyertyákat, a gyertyatartót visszateszi az éjjeliszekrényre. Odalép Animushoz, szorosán elé áll, testük már-már összeér.

ANIMUS   Mehetünk?

Összeölelkezve forognak, egyre gyorsabban.

A kihúnyó nap megvilágítja egymásra fonódó testüket.

Kopognak. Nyílik az ajtó.

A körfolyosó hideg esti nyalábja megvilágítja a szobát.

Gizella összegömbölyödve fekszik a földön, térdét átkulcsolva ütemesen ringatózik és egyhangon énekl:

Egy, ki a rétre megy,
kettő, csipkebogyóvessző,
három, te leszel a párom,
négy, körbe száll a légy,
öt, véres az öklöd,
hat, kialszik a nap – hét...

König úr áll a küszöbön áll. Nem lép be. Nem mozdul. Nézi a lányt.

KÖNIG   Gizella...?

Sötét